

รายงานการวิจัย
เรื่อง

คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Features of a Teacher in the 21st Century for
Student teachers in the Faculty of Education
Rajabhat Mahasarakham University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
รัตติกาล สารกอง
ธัญญลักษณ์ เขจรศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2560)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อพันธ์ พูลพทุธา อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ จันทร์ประทีภ และ อาจารย์ ดร.อัจฉริยา พรหมท้าว ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการช่วยให้คำปรึกษาและแนะนำ จนรายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณคุณครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศทุกท่าน และขอขอบใจนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ และได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

คุณค่าที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบให้กับบิดา มารดา และคุณครูทุกท่านที่มีความตั้งใจ และพยายามสร้างปัญญาให้กับคณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

2562

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อเรื่อง	คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้วิจัย	รัตติกาล สารกอง และ ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์
คณะ	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี พ.ศ.	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน 2) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 234 คน 3) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน จำนวน 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบประเมินตนเองสำหรับนักศึกษาครู ฉบับที่ 2 แบบประเมินสำหรับครูพี่เลี้ยง และฉบับที่ 3 แบบประเมินสำหรับอาจารย์นิเทศ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุดเท่ากับ 4.78 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.057 รองลงมาคือ อาจารย์นิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.045 และนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำที่สุด เท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.117

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เป็นรายคู่ พบว่าด้านที่ 1 ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ของนักศึกษาวิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านที่ 2 การพัฒนาตนเอง ของนักศึกษาวิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Title	Features of a Teacher in the 21st Century for Student teachers in the Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University
Researchers	Rattikan Sarnkong and Thanyaluck Khechornphak
Faculty	Faculty of Education
University	Rajabhat Maha Sarakham University
Academic year	2019

ABSTRACT

The major aim of the research was to investigate and compare the characteristics of teaching professional students, mentor teachers, university supervisors in the 21st century for teachership. The characteristics of teachership consisted of nine aspects: success in teaching profession, self-development, teamwork skill, ethics, student development, leadership, community relationship for learning management, teaching professional ethics, and teaching professional standards. The sample subjects of the study were two hundred and thirty fourth year students of the Teaching Professional Program, Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, in the first semester of 2017, two hundred and thirty four mentor teachers and two hundred and thirty four university supervisors. The instrument was three sets of an assessment form: 1) a self-assessment form of teaching professional students, 2) a self-assessment form of mentor teachers and 3) a self-assessment form of university supervisors. The statistics used were mean and standard deviation, and One-Way ANOVA.

The research findings showed that the overall characteristic of the teaching professional students, the mentor teachers, the university supervisors in the 21st century for teachership was at a high level ($X = 4.76$, S.D. = .057), ($X = 4.76$, S.D. = .045) and ($X = 4.69$, S.D. = .117) respectively.

2. The findings revealed that the characteristics of teachership regarding the paired difference test of the students and the mentor teachers in success in teaching profession and self-development were significantly different at the .05 level.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย.....	6
สถานภาพการผลิตครูในประเทศไทย.....	6
สถานภาพการใช้ครูและระบบการบริหารงานบุคคลของครู.....	10
สถานภาพการพัฒนาครู.....	12
ข้อเสนอแนะการผลิตครู การพัฒนาครูและการใช้ครู.....	14
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	16
บทบาทและทักษะของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21.....	18
ความเป็นครูในศตวรรษที่ 21.....	19
ครูในศตวรรษที่ 21.....	23
ประเด็นความคาดหวังคุณลักษณะของความเป็นครู.....	26
คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานของครู.....	27
คุณลักษณะด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู.....	29
คุณลักษณะด้านสมรรถนะของครู.....	32
คุณลักษณะด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37

	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 40
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 40
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 41
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 41
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 42
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 42
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 43
	สถิติพื้นฐาน..... 43
	สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 44
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 46
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 46
	ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 46
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 47
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 54
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย 54
	สรุปผล 54
	อภิปรายผล 55
	ข้อเสนอแนะ 57
	บรรณานุกรม..... 58
	ภาคผนวก 60
	ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 61
	ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 74
	ประวัติย่อผู้วิจัย 81

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู.....	47
2 คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง.....	48
3 คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์นิเทศ.....	49
4 ผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน.....	50
5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน.....	50
6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของด้านที่ 1 และ 2	52
7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความถามกับโครงสร้างของทฤษฎีของแบบประเมิน สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู.....	75
8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความถามกับโครงสร้างของทฤษฎีของแบบประเมิน สำหรับครูพี่เลี้ยง.....	77
9 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความถามกับโครงสร้างของทฤษฎีของแบบประเมิน สำหรับอาจารย์นิเทศ.....	79

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันภายหลังจากปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 และการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2547 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดโดยเน้นระบบการพัฒนาวิชาชีพที่เน้นสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การวิชาชีพหรือเรียกสั้น ๆ ว่า ครูสภา ได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรฐานของวิชาชีพและสมรรถนะทางวิชาชีพครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในวิชาชีพครู โดยนับเป็นภาระงาน เป็นหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้วิชาชีพครูสามารถดำรงคงอยู่ในฐานะวิชาชีพชั้นสูงได้อย่างมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนได้อนุรักษ์ รักษาและส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยและสังคมโลก (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2553 : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549) ในปัจจุบันประเทศไทยได้เริ่มมีแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยปรากฏให้เห็นได้เด่นชัดจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ โดยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จนถึงปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้มีการประมวลสถานะในทุกด้านของประเทศไทยพบว่า คนไทยมีศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และประชาชนทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น มีการรวมกลุ่มของประชาสังคมในหลายรูปแบบ มีการขยายเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวางและมีการทำงานร่วมกับภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนามากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นผลรวมที่เกิดจากองค์ประกอบย่อยของสังคม กล่าวคือบุคคลแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ และในวงการการศึกษาซึ่งต้องเป็นผู้นำการพัฒนา ครูอาจารย์ผู้มีการศึกษาสูงและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากการศึกษาการยกระดับและพัฒนาครูของต่างประเทศในทวีปต่างๆ เช่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สิงคโปร์ เกาหลี ญี่ปุ่น จีน (เซี่ยงไฮ้) พบว่าแต่ละประเทศต่างมุ่งเน้นการจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพการพัฒนาของประเทศ ความต้องการของแรงงานและตอบสนองต่อโลกสมัยใหม่ แนวคิดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้นยังพบว่า แม้ว่าแต่ละประเทศจะมุ่งสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติ พัฒนาครูให้มีความเป็นสากลก็ตาม แต่ประเทศเหล่านั้นต่างล้วนพัฒนามนพื้นฐานของความเป็นท้องถิ่นที่

คำนึงถึงเอกลักษณ์และความเป็นชาติของตนเองอีกด้วย (พินสุดา สิริธรงค์ศรี, 2556) คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ที่มีความรอบรู้มากขึ้น มีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถและศักยภาพสูง เป็นผู้มีนวัตกรรมการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ผลการเรียนรู้ที่ต้องการและเตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียนในการเข้าสู่โลกของการทำงานในศตวรรษที่ 21 (OECD, 2017) รักในอาชีพ มีชีวิตเรียบง่ายและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีการกำหนดสมรรถนะของครูโดยภาพรวมประกอบด้วย 1) ความรู้ในเนื้อหาวิชา 2) การสื่อสารและการใช้ภาษา 3) การพัฒนาหลักสูตร 4) การจัดการเรียนรู้ 5) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6) การบริหารจัดการชั้นเรียน 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา 8) การวัดและประเมินผล 9) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 10) จิตวิทยาสำหรับครู 11) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 12) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ 13) ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม 14) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 15) การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ, 2555) จากคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูพึงมีและฝึกปฏิบัติ เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเป็นครूमืออาชีพในอนาคต

ในงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบไปด้วย 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษาในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ในด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ในด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ และผู้บริหารในการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพ ครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้มีคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21
2. เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์หรือผู้มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครูต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ

- 1) นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 564 คน (ฝ่ายพัฒนานักศึกษา คณะครุศาสตร์, 2560)
- 2) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 564 คน
- 3) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 564 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ

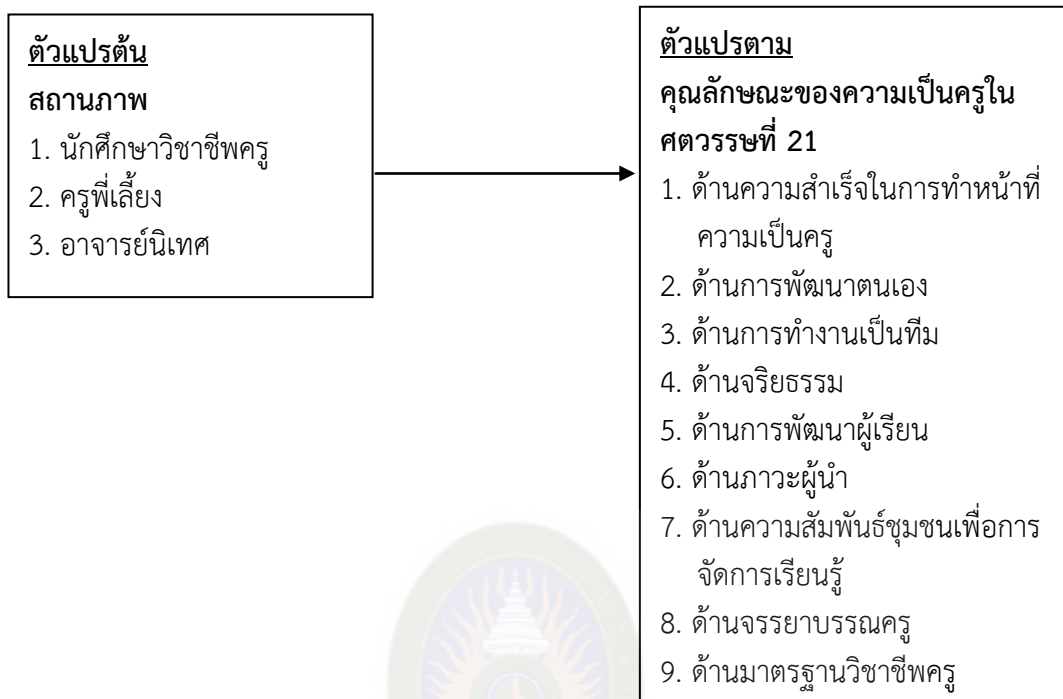
- 1) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน
- 2) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาวิชาชีพครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน
- 3) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาชีพครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน

ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane

2. ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ สถานภาพของนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ
ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณลักษณะสำคัญของบทบาทความเป็นครู รวมไปถึงความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

นักศึกษาวิชาชีพครู หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูผู้มีหน้าที่ควบคุมและดูแล รวมไปถึงถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

อาจารย์นิเทศ หมายถึง อาจารย์ที่มีหน้าที่ในการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์สอนในสถานศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องต่างๆ โดยเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย
  - 1.1 สถานภาพการผลิตครูในประเทศไทย
  - 1.2 สถานภาพการใช้ครูและระบบการบริหารงานบุคคลของครู
  - 1.3 สถานภาพการพัฒนาครู
  - 1.4 ข้อเสนอแนะการผลิตครู การพัฒนาครูและการใช้ครู
2. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
  - 2.1 บทบาทและทักษะของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
  - 2.2 ความเป็นครูในศตวรรษที่ 21
  - 2.3 ครูในศตวรรษที่ 21
3. ประเด็นความคาดหวังคุณลักษณะของความเป็นครู
  - 3.1 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานของครู
  - 3.2 คุณลักษณะด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู
  - 3.3 คุณลักษณะด้านสมรรถนะของครู
  - 3.4 คุณลักษณะด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย

การศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการสังเคราะห์แนวคิดและข้อเสนอแนะจากการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู คณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู คณะทำงานด้านปฏิรูประบบการผลิตครู และคณะทำงานด้านปฏิรูประบบการพัฒนาครู ร่วมกับการเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย สถิติ บทความ บทสัมภาษณ์จากสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์สังเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพการผลิตครู สถานภาพการใช้ครูและระบบการบริหารงานบุคคลของครู และสถานภาพการพัฒนาครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

วิกฤตคุณภาพการศึกษาไทย พบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมากและมีความต่อเนื่อง โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาในปี พ.ศ. 2558 สูงกว่า 5 แสนล้านบาท คิดเป็น 4 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP: Gross Domestic Product) นับเป็นชาติที่ลงทุนด้านการศึกษาสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก แต่การศึกษาไทยยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ในเวทีระดับนานาชาติ ทั้งปัญหาที่ประจักษ์ชัดและปัญหาซับซ้อน การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจึงก่อให้เกิดความต้อคุณภาพของประชากรในประเทศ ปัญหาการศึกษาไทยไม่ใช่การขาด “ทรัพยากร” แต่เป็นการขาด “ประสิทธิภาพ” ในการใช้ทรัพยากร อันเนื่องมาจากการขาด “ความรับผิดชอบ” (Accountability) ของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครอง หนึ่งในปัจจัยที่ต้องรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยคือ “ครู” ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปไม่ได้เลยหากปราศจากการยกระดับคุณภาพครูซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา การไม่ให้ความสำคัญกับครู จึงมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม

1.1 สถานภาพการผลิตครูในประเทศไทย

การผลิตครูในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปมากจากอดีตที่ผ่านมา แต่ยังไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งมีสาเหตุจากปรากฏการณ์การก้าวรุกของสื่อเทคโนโลยี วัฒนธรรมต่างถิ่น ความคิด ความเชื่อทางการเมือง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การผลิตครูในประเทศไทยมีข้อน่าสังเกตว่า การบ่มเพาะความเป็นครูในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 เป็นการอบรมบ่มนิสัยให้เกิดครูที่ดี โดยการคัดสรรคนเก่งวิชาการมาเรียนครูและเป็นครูโดยได้รับทุนการศึกษา ในระยะต่อมาความขาดแคลนครูทำให้นเน้นการผลิตครูเชิงปริมาณ มีการผลิตครูภาคค่ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาคุณภาพครูจนถึงปัจจุบัน อีกปัญหาหนึ่งของการผลิตครูสมัยใหม่คือการเน้นความเป็นสากลตามแนวคิดตะวันตก ทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยละทิ้งปรัชญาแนวคิดดั้งเดิมของไทย ปัจจุบันสถาบันผลิตครูหลายแห่ง มีการรับนักศึกษาเข้าเรียนครูโดยไม่มีการคัดสรร คัดเลือกตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนดีคนเก่งมาเรียนครู และเป็นครูให้สมกับวิชาชีพที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง สถาบันผลิตครูในปัจจุบันไม่มีสถาบันเฉพาะทางในการผลิตครูดังเช่นในอดีตที่ประเทศไทยมีวิทยาลัยครูและวิทยาลัยวิชาการศึกษา เพื่อทำหน้าที่หล่อหลอมบ่มเพาะครูโดยเฉพาะ โดยทั่วไปสถาบันผลิตครูในปัจจุบันมีฐานะเป็นคณะวิชาหรือ

หลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาสมบูรณ์แบบ มีได้มีฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง และมีได้มีการ คัดสรรบุคคลผู้ที่มีความเหมาะสมจะเป็นครูมาเรียนครู และประกอบวิชาชีพรู้อีกทั้งเป็นการผลิตครู ตามความสนใจและความพร้อมของสถาบันมากกว่าการผลิตครูเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามความ ต้องการของประเทศ ซึ่งแตกต่างจากอดีต สัดส่วนการผลิตครูของสถาบันผลิตครู พบว่า สถาบันผลิตครู ที่มีสัดส่วนการผลิตครูมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ร่องลงมาคือมหาวิทยาลัยของรัฐ และ สถานศึกษาออกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน ผลิตครูที่คาดว่าจะจบการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 ถึง ปีการศึกษา 2560 ทั้งประเภทครุศาสตร์ ทั่วไปและครุศาสตร์อุตสาหกรรม คาดว่ามีผู้ที่จบการศึกษาประเภทครุศาสตร์ทั่วไปมากที่สุดในปี การศึกษา 2559 จำนวน 60,798 คน ร่องลงมาปีการศึกษา 2560 จำนวน 52,570 คน สำหรับประเภท ครุศาสตร์อุตสาหกรรม คาดว่าจะมีผู้จบการศึกษามากที่สุดในปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,730 คน ร่องลงมาปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,561 คน

สถานภาพคณาจารย์ในสถาบันผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่ในคณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้โอนย้ายไปสังกัดคณะที่เปิดใหม่ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ทำให้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ซึ่งเดิมมีสถานภาพเป็นสถาบันกลายเป็น เพียงคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัย จึงขาดแคลนอัตรากำลังอาจารย์และขาดความเข้มแข็งในการผลิตครู ในสาขาวิชาเอกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านคุณภาพของคณาจารย์ผู้สอนในคณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ รวมทั้ง การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ก็พบปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพของ คณาจารย์และผู้ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา เมื่อคำนวณดัชนีคุณภาพ ของคณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ตามระบบการให้คะแนนในการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีข้อค้นพบที่น่ากังวลใจว่า คณาจารย์ ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของประเทศไทยมีคุณภาพระดับ 2 คือ ระดับ “ต้องปรับปรุง” นอกจากนี้ ข้อมูลคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่จะเกษียณอายุราชการ พ.ศ. 2558 - 2572 พบว่า บุคลากรสายการสอนของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จะเกษียณอายุราชการในอีก 15 ปีข้างหน้า จำนวน 1,794 คน คิดเป็นร้อยละ 33.41

ระบบและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู หลักสูตรการผลิตครูของไทยในปัจจุบัน มี 3 ลักษณะ คือ

- 1) หลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)
หลักสูตรนี้จัดเป็นหลักสูตรหลักในการผลิตครู
- 2) หลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
ปริญญาตรี (หลักสูตร 2 ปี) รับผู้จบปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นและประสงค์จะเป็นครูเข้าศึกษาต่อ
วิชาชีพรู้อ 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ครุสภารับรอง 1 ปี รวมเป็น 2 ปี
- 3) หลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาโททางการสอน (หลักสูตร 3 ปี) เป็นหลักสูตรที่เปิด
สอนสำหรับผู้จบปริญญาตรีในสาขาวิชาการศึกษาหรือสาขาอื่น ๆ เข้าศึกษาในระดับปริญญาโท 2 ปี และ
ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ครุสภารับรอง 1 ปี รวมเป็น 3 ปี นอกจากนี้ยังมีโครงการผลิตครูเพื่อ

ดึงดูด คนดี คนเก่ง เข้าสู่วิชาชีพครู เช่น โครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่ โครงการ สควค. โครงการเพชรในตม ฯลฯ

ปัญหาและอุปสรรคการผลิตครูในภาพรวม การผลิตครูที่ผ่านมาพบปัญหาอุปสรรคหลายประการ ทั้งด้านนโยบายการผลิตครูที่ขาดความต่อเนื่องเพราะนโยบายเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของนักการเมือง รัฐลงทุนเพื่อการผลิตครูต่ำ การผลิตครูไม่ตรงกับความต้องการการใช้งานจริง มีปริมาณเกินความต้องการในบางสาขาและขาดแคลนในบางสาขาวิชา ขาดข้อมูลและการประสานงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ครู ขาดแคลนคณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในการผลิตครูทำให้การผลิตไม่มีคุณภาพเพียงพอ ระบบการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาครูยังไม่มีคุณภาพ คณาจารย์ในสถาบันผลิตครู (ครูของครู) ขาดมุมมองที่รอบด้านเนื่องจากจบการศึกษาในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ขาดการเรียนรู้หรือประสบการณ์การผลิตครูที่หลากหลายจากต่างประเทศและการผสมผสานกับภูมิปัญญาไทย มาตรฐานวิชาชีพครูของไทยยังมีจุดบกพร่อง โดยมีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพแต่ยังไม่มีกำหนดตัวชี้วัด ฯลฯ

ปัญหาการผลิตครูอาชีพศึกษา มีสาเหตุหลายประการ สาเหตุสำคัญได้แก่

1. ข้อจำกัดของงบประมาณไม่สามารถจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน การจัดซื้อครุภัณฑ์อาชีพศึกษาที่ไม่ตรงตามหลักสูตรการสอนและความต้องการของสถานศึกษา ทำให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
2. การเคลื่อนย้ายของบุคลากร ซึ่งเป็นครูช่างและวิศวกรจากสถานศึกษาสู่สถานประกอบการเพราะไม่ได้รับการบรรจุให้เป็นครูประจำการ ก่อให้ความขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ
3. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูช่าง ในบางสาขาวิชาล้าสมัย ยังไม่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
4. ขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเฉพาะสาขาเพื่อป้อนให้กับภาคอุตสาหกรรม
5. ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังคนในภาพรวมของประเทศยังไม่ชัดเจนและขาดข้อมูลความต้องการกำลังคนของประเทศที่ชัดเจน จึงไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการในระยะยาว
6. คุณภาพครูผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลต่อคุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนของประเทศ ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำในทุกภาคการผลิต รวมทั้งธุรกิจบริการ
7. ระบบการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทยเน้นการให้วุฒิบัตรมากกว่าที่จะคำนึงถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้จริง ทำให้ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือสถานประกอบการ

8. ขาดกรอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพื่อผลิตและพัฒนาครูช่างและครูอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาและเศรษฐกิจของประเทศ

9. การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของไทย ยังขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ

แนวทางการผลิตครูในอนาคต จากการศึกษาข้อมูลและแนวโน้มการผลิตครูสามารถสรุปแนวทางการผลิตครูในเชิงระบบได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ในการผลิตครู ต้องมีการคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นครู เพิ่มจุดเน้นคุณลักษณะคนที่มีใจรักในวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ต้องเร่งพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์(ครูของครู) ทั้งด้านความรู้และจิตวิญญาณความเป็นครู พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูให้เหมาะสมกับยุคสมัยโดยผ่านกระบวนการวิจัย สมรรถนะของหลักสูตรสามารถพัฒนาบัณฑิตครูให้เป็นคนมีความรู้ มีความสามารถด้านทักษะการคิด ความสามารถในการเป็นผู้นำ ความสามารถในการอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีพื้นฐานทางจริยธรรมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกอนาคต คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูต้องพัฒนาตนเองให้พร้อมทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติการ มีการพัฒนาการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์อย่างต่อเนื่อง มีสถาบันหรือหน่วยงานกลางที่มีอิสระเชิงนโยบาย กำหนดทิศทางแผนงานการผลิตครูให้ตรงตามความต้องการของประเทศ คอยประสานงาน และสนับสนุนการผลิตครูอย่างเต็มที่

2. กระบวนการ (Process) ในการผลิตครู ต้องผลิตครูตามความต้องการของประเทศ มีความเหมาะสมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ มีการคิดวางแผนเป็นระบบตั้งแต่การเตรียมนิตินิต การจัดการระบบนิเทศ การคำนึงถึงสถานที่ฝึกประสบการณ์ ซึ่งอาจไม่ใช่เฉพาะโรงเรียนเท่านั้น แต่เพิ่มแหล่งฝึกประสบการณ์ที่หลากหลาย กระบวนการเรียนการสอนของคณาจารย์ต้องลดบทบาทการสอน ทำหน้าที่เป็นกระบวนการ (facilitator) ลดการบรรยายในชั้นเรียน ใช้สื่อเทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลเพิ่มขึ้น เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดการความรู้ การฝึกประสบการณ์ในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ฝึกทักษะการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพครูและการดำรงชีวิต เสริมประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนของนักศึกษาครูตั้งแต่ชั้นปีที่1 จนถึงชั้นปีสุดท้าย จัดกิจกรรมให้นักศึกษาครูได้เรียนนอกชั้นเรียน นอกสถานที่มากขึ้น ทั้งการเรียนรู้นอกห้องเรียน เรียนรู้ธรรมชาติ ปรากฏณ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมร่วมกันนอกสถานศึกษาในเวลาที่เหมาะสม จัดตารางเรียนใหม่ให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลและเนื้อหาสาระ ปลูกฝังจิตวิญญาณของความเป็นครู สร้างครูให้มีหัวใจเป็นมนุษย์

3. ผลผลิต (Output) คนเป็นครูต้องมีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ มีความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี ครูต้องเป็น “ครูเพื่อศิษย์” มีคุณลักษณะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (learning facilitator) มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี มีหลักการปฏิบัติงาน “สอนน้อย เรียนมาก” มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และมีความสามารถในการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้กล่าวโดยสรุปแนวโน้มการผลิตครูในอนาคตที่ควรเป็นคือ “ครูยุคใหม่” ควรมีบทบาทหลัก 3 ประการ คือ เป็นผู้อำนวยความสะดวก

(Facilitator) เป็นผู้แนะแนวทาง (Guide/Coach) และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้/ร่วมศึกษา (Co-learner/Co-investigator) ไม่ใช่เป็นเพียงครูที่มีบทบาทเป็น “ผู้สอน” เท่านั้น

1.2 สถานภาพการใช้ครูและระบบการบริหารงานบุคคลของครู

สถานภาพการใช้ครู ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียน : ครู ในปีการศึกษา 2556

เท่ากับ 17.6 : 1 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 25 : 1 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานผู้ใช้ครูมากที่สุด การปฏิบัติงานของครูมีปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ คือ ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรง ครูมีภาระงานมาก มีภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบหลายงาน เช่น งานธุรการ งานการเงิน งานพัสดุ เป็นต้น ครูมีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ไม่ลุ่มลึกในเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งมีสาเหตุมาจากครูขาดประสบการณ์ในการสอนและไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูต้องสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้เตรียมการสอนไม่ทัน ครูใช้เวลาในการทำผลงานวิชาการมากทำให้สนใจการสอนน้อยลง ครูสอนโดยไม่ใช้สื่อการสอน มีสาเหตุมาจากการขาดแคลนสื่อ การไม่ให้ความสำคัญกับสื่อการสอนในสาระนั้น ๆ มาเป็นเวลานานและยึดติดกับการสอนแบบเดิม ๆ ทำให้ครูไม่ค่อยใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักมากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้รอง ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร และการแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากครูได้รับมอบหมายให้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูไม่มีความถนัด การไม่ได้รับความสำคัญในกรณีที่ไม่ได้สอนกลุ่มสาระหลัก และต้องทำงานหนักไม่มีเวลาพัก เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ครูขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนา โดยปัจจุบันครูไม่ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา มีเฉพาะการนิเทศภายในที่โรงเรียนดำเนินการเอง การพัฒนาอบรมครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูโดยการพัฒนาอบรมครูส่วนใหญ่เป็นการอบรมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนด ทั้งเรื่องเนื้อหาหลักสูตร และวิธีการฝึกอบรม ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูและเป็นการอบรมที่ไม่ได้กำหนดแผนไว้ชัดเจน

แม้ว่าจำนวนครูในภาพรวมดูเหมือนจะไม่ขาดแคลน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะพบว่า จำนวนครูส่วนใหญ่จะกระจุกอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และในเขตเมือง แต่โรงเรียนในชนบทห่างไกลยังประสบปัญหาขาดแคลนครูอยู่จำนวนมาก การขาดแคลนครูอาจไม่ใช่ปัญหา แต่ที่เป็นปัญหาคือระบบการจัดสรรทรัพยากรครูและการบริหารจัดการที่ยังไร้ประสิทธิภาพ

ใน 15 ปี ข้างหน้า (พ.ศ.2556-2570) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสายงานการสอนที่จะครบเกษียณอายุราชการ มีทั้งสิ้น 288,233 คน จำนวนครูที่เกษียณอายุราชการเกินกว่า 20,000 คน ในแต่ละปี 3 ลำดับแรกคือ ปี 2562 ครูเกษียณอายุราชการสูงที่สุด 28,246 คน รองลงมา ปี 2561 จำนวน 27,952 คน และปี 2560 จำนวน 26,505 คน โดยครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เกษียณอายุรวมทั้งสิ้น 270,332 คน สาขาวิชาที่เกษียณมากที่สุด คือ สังคมศึกษา รองลงมาคือ ภาษาไทย พลศึกษา การบริหารการศึกษา และภาษาอังกฤษตามลำดับ

ใน 6 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2557-2562) จะมีภาวะความต้องการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด เนื่องจากในช่วงดังกล่าวมีครูที่เกษียณอายุมากที่สุด ความต้องการครูเพื่อทดแทนอัตราเกษียณอายุราชการ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 109,245 คน โดยปีการศึกษาที่ต้องการครูมากที่สุดคือ ปี 2562 จำนวน 24,643 คน รองลงมา ปี 2561 จำนวน 22,999 คน สาขาที่มีความต้องการครูมากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ คณิตศาสตร์ 14,399 คน รองลงมา ภาษาอังกฤษ 13,852 คน ภาษาไทย 11,454 คน สังคมศึกษา 7,487 คนและ วิทยาศาสตร์ศึกษา 7,462 คนตามลำดับ

ระบบการบริหารงานบุคคลของครู ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การบริหารงานบุคคลของครูประสบปัญหามากมาย แม้จะมีกฎหมายกำหนดให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 10 ปี การศึกษาของไทยยังอยู่ห่างไกลในเรื่องระบบการกระจายอำนาจที่ยังไม่มีความชัดเจน การบริหารงานบุคคลส่วนใหญ่ยังคงถูกรวบไว้ที่หน่วยงานส่วนกลาง ปัญหาระบบการบริหารงานบุคคลมีประเด็นสำคัญ คือ

1) การกำหนดอัตรากำลัง มาตรฐานกำหนดตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังขาดความชัดเจน ทำให้การจัดสรรอัตรากำลังครู และบุคลากรทางการศึกษาในบางพื้นที่ไม่เพียงพอ การคืนอัตรากำลังครูที่ว่างมีความล่าช้า หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลขาดข้อมูลครูเกษียณอายุในแต่ละสาขาในแต่ละปี

2) การสอบบรรจุคัดเลือกเข้ารับราชการครู มักประสบปัญหาหลายด้านได้แก่ เครื่องมือ (ข้อสอบ) ขาดคุณภาพและมาตรฐานวิธีการสอบคัดเลือกมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา เปลี่ยนผู้ออกข้อสอบทุกครั้ง ทำให้ขาดการพัฒนาแนวทางที่ต่อเนื่อง ทำให้ขาดมาตรฐานการคัดคนเข้าสู่ระบบ

3) การทดลองปฏิบัติราชการ 2 ปี ของครูที่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพ มาตรฐานในการดำเนินงานยังด้อยคุณภาพ ขาดระบบพี่เลี้ยงผู้ชี้แนะที่ดีการประเมินผลการทดลองปฏิบัติราชการยังไร้ประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาครูประจำการยังไม่เชื่อมโยงคุณภาพนักเรียนและวิทยฐานะที่ได้รับ ครูที่มีวิทยฐานะสูงไม่สามารถรับประกันในเรื่องคุณภาพผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบได้

5) ระบบบัญชีเงินเดือน/ค่าจ้าง มีความเหลื่อมล้ำระหว่างข้าราชการครูและพนักงานราชการ ครูอัตรากำลัง ฯลฯ ทำให้ขาดขวัญกำลังใจและขาดความเป็นธรรม

6) ระบบการเสริมสร้างขวัญกำลังใจการปฏิบัติงาน ในปัจจุบัน ไม่ส่งเสริมการทำหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพโดยเฉพาะการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) ที่วัดบางพฤติกรรม มาตัดสินชี้ขาดในการเลื่อน ย้าย แต่งตั้ง ทำให้ครูผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความเครียด

7) ระบบวิทยฐานะ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินเพื่อให้มีวิทยฐานะยังไม่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ และวิทยฐานะที่ครูได้รับไม่สะท้อนคุณภาพไปยังผู้เรียน

8) ระบบการย้าย/โอน/เลื่อน/แต่งตั้งครู มีระบบอุปถัมภ์หรือพวกพ้องในการให้ผลประโยชน์ เรียกรับสินบน เรียกรับเงินจากครู ระบบการแต่งตั้งโยกย้ายไม่มีความโปร่งใส ไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรมและขาดธรรมาภิบาล

9) การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารทุกระดับ ใช้ระบบการทดสอบด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบ วัดเพียงความรู้ความจำ ทำให้ได้ผู้บริหารที่ขาดประสบการณ์และขาดภาวะผู้นำโดยเฉพาะการเป็นผู้นำทาง

วิชาการ ขาดการตกลีกระสบการณ์ด้านการศึกษา เมื่อมาทำหน้าที่บริหารการศึกษาจึงขาดวุฒิภาวะ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในทุกด้าน

10) ข้าราชการครูถูกบังคับบัญชาโดยข้าราชการพลเรือน บางท่านขาดประสบการณ์ด้านการศึกษา ไม่เข้าใจสภาวะการณ์ทางการศึกษาเชิงพื้นที่

11) การสรรหาผู้แทนครูเข้าสู่การเป็น ก.ค.ศ./อ.ก.ค.ศ. กลายเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ จากครูในเรื่องการโยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง

12) การแก้ปัญหาหนี้สินครู ยังขาดศักยภาพไม่สามารถลดหนี้ครูได้จริง

13) ข้าราชการพลเรือน ที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค.(2) มีความเหลื่อมล้ำ ลักลั่น เสียโอกาสแม้จะอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการเหมือนกัน แต่เป็นข้าราชการพลเรือน ไม่ได้เป็นข้าราชการครู ขาดประสบการณ์และความรู้ที่ลึกซึ้งในการทำงานในสถานศึกษา แต่ต้องทำหน้าที่วางแผน อำนวยกรให้คนที่ทำงานในสถานศึกษา

1.3 สถานภาพการพัฒนาครู

นโยบายด้านการพัฒนาครู พบว่าการฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มสมรรถนะครูยังมีการกล่าวถึงหรือให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่น ทั้งที่มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพของครู ระบบการพัฒนาครูของไทยโดยหน่วยงานต่างๆ ในปัจจุบัน ยังคงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการวางแผน ขาดการกำหนดทิศทาง และขาดข้อมูลในการพัฒนาครูในภาพรวม การพัฒนาครูจึงเกิดความซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาครูของแต่ละหน่วยงานขาดการประสานงาน จึงเกิดปรากฏการณ์ครูทิ้งห้องเรียนไปเข้าอบรม ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการโดยส่วนกลางเพราะเป็นผู้ควบคุมงบประมาณทั้งหมดในการอบรมพัฒนาครู ขาดการกระจายอำนาจและงบประมาณไปยังเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานในภูมิภาค เขตพื้นที่การศึกษาขาดอิสระที่จะดำเนินการพัฒนาครูให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ การพัฒนาครูจึงขาดกระบวนการมีส่วนร่วม และเป็นการผูกขาดการดำเนินงานโดยส่วนกลาง

การลงทุนเพื่อการพัฒนาครู การลงทุนเพื่อพัฒนาครูของแต่ละหน่วยงาน ยังเป็นการลงทุนที่ไม่มากนัก งบประมาณเพื่อการพัฒนาครูมีกระจุกกระจายอยู่ในหลายโครงการ

รูปแบบการพัฒนาครู ในภาพรวมของประเทศ ที่หน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ นิยมปฏิบัติกันมากคือ การส่งครูไปเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาตามที่หน่วยงานต่างจัดขึ้น การไปศึกษาดูงาน การจัดอบรมสัมมนาในโรงเรียนโดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ การส่งครูไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การนิเทศภายใน การทำวิจัยในชั้นเรียน การมอบหมายให้ครูอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้และงานที่เกี่ยวข้องกับครู การเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยหมุนเวียนครูให้ปฏิบัติงานในหลายหน้าที่ การจัดทีมงานเพื่อเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน การใช้โครงการต่างๆจากภายนอกเพื่อกระตุ้นการทำงานของครูภายในโรงเรียน การสนับสนุนครูให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและขอรับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ การส่งครูไปเป็นวิทยากรในโอกาสต่างๆ การเข้าร่วมโครงการต่างๆ ทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคเพื่อกระตุ้นให้ครูตื่นตัวพัฒนาตนเอง เป็นต้น

ในรอบปีหนึ่งๆ ครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ไม่มีความชัดเจนว่าได้มีการติดตามและประเมินผลภายหลังการอบรมว่าได้มีการนำไปใช้จริงมากน้อยเพียงใด การอบรมพัฒนาครูบางหลักสูตรมีลักษณะซ้ำซ้อน ในบางครั้งครูต้องเข้าอบรมเรื่องเดิมจากหลายหน่วยงาน และครูได้รับการพัฒนาไม่ต่อเนื่องและสิ้นเปลืองงบประมาณ รวมทั้งการพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิมๆ ที่ส่วนใหญ่ใช้การอบรมและพัฒนาในห้องประชุมตามโรงแรม ผลการพัฒนาเป็นเรื่องการให้ความรู้ ขาดการพัฒนาทักษะที่ตรงกับสภาพจริง และไม่ตรงกับความต้องการ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูได้ นอกจากนี้สภาพที่ผ่านมายังไม่มีการตั้งกองทุนพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วิธีการพัฒนาครู ที่แต่ละหน่วยงานนำไปใช้พัฒนาอยู่ในขณะนี้ยังขาดนวัตกรรมใหม่ๆ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบเหมารวม โดยใช้การบรรยาย หรือการจัดประชุมกลุ่มย่อย และสรุปความคิดเห็นต่อที่ประชุมใหญ่ การดำเนินการจัดอบรมแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพราะเป็นการจัดอบรมพัฒนาตามโรงแรมใหญ่ๆ ในเมืองหรือมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายจึงหมดไปกับการจ่ายค่าเดินทาง ค่าที่พักและอาหาร เพราะมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก วิธีการบรรยายของวิทยากรเป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ในลักษณะการสื่อสารทางเดียว เนื้อหาสาระของการอบรม ผู้จัดอบรม(ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในส่วนกลาง)เป็นผู้กำหนดเรื่องที่จะอบรม บางครั้งเรื่องที่อบรมห่างไกลจากเหตุการณ์ความเป็นจริงของห้องเรียน ไม่ตรงกับความต้องการของครู และการอบรมมีผลกระทบต่อนักเรียนเพราะครูต้องทิ้งห้องเรียนมาเข้ารับการอบรมโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหามากที่สุด

สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครู

- 1) ระบบการพัฒนาครูของประเทศยังไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าภาพหลักที่จะทำหน้าที่ดูแลกำกับติดตาม วางระบบและวางแผนการพัฒนาในภาพรวม
- 2) การพัฒนาครูประจำการยังขาดกลไกในการรวมพลังขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ไม่มีระบบการบริหารจัดการนิเทศติดตามผลที่จะช่วยในการพัฒนาครู ระบบการนิเทศช่วยเหลือครูยังมีความอ่อนแอ
- 3) การพัฒนาครูยังขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู ทำให้กระบวนการพัฒนาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครู หลักสูตรการพัฒนาครูยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของห้องเรียน ฝ่ายจัดอบรมและพัฒนาครูมักจะกำหนดหลักสูตรตามความจำเป็นของตนเอง ขาดการค้นหาคำจำเป็นในการพัฒนาของครูที่แท้จริง
- 4) การพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิมๆ ไม่มีนวัตกรรมใหม่ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของครู การพัฒนาครูมีระยะเวลาสั้นไม่เหมาะสมกับเนื้อหา ส่วนใหญ่ใช้การบรรยายฝึกอบรมและพัฒนาในห้องประชุมขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นในหลักการ/ทฤษฎีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ
- 5) การพัฒนาครูส่วนใหญ่เน้นการอบรมตามห้องประชุมในโรงแรม หรือในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งดึงครูออกจากห้องเรียนส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะจะมีปัญหาในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น

- 6) การพัฒนาครูของแต่ละหน่วยงานจากระบบการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง
- 7) ครูยังขาดแรงจูงใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การฝึกอบรมพัฒนาครูของประเทศที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง
ประเทศที่มีระดับผลคะแนนการสอบ PISA สูง มีลักษณะเด่นในการพัฒนาครูที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. การมีเวลาเรียนรู้ร่วมกันของครูภายในโรงเรียน ประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์คะแนนสอบ PISA สูง จะจัดเวลาการสอนของครูน้อยกว่าประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์การสอบ PISA ต่ำ ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ต้องลดเวลาสอนของครูและลดภาระงานต่างๆของครูลงเพื่อเพิ่มเวลาสำหรับการเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน อย่างต่อเนื่อง
2. การสร้างสมรรถนะสำหรับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ร่วมกันของครู คือทักษะการคิด การทำวิจัยในชั้นเรียน การสืบเสาะหาความรู้ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21
3. การกระจายอำนาจการตัดสินใจโรงเรียน มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านต่างๆ ไปสู่โรงเรียน เช่น ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมครู เพราะโรงเรียนจะรู้ปัญหาที่กำลังเผชิญได้ดีที่สุด การกระจายอำนาจสามารถทำให้โรงเรียนแก้ปัญหาหน้างานได้ดีกว่าการสั่งการจากส่วนกลาง
4. ระบบการพัฒนาครูใหม่ (Induction) มีระบบการพัฒนาครูที่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพครู (ครูใหม่) โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ครูพี่เลี้ยงและครูใหม่อย่างชัดเจน ครูพี่เลี้ยงจะช่วยเหลือครูใหม่ในการปรับตัวให้เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนจริงและการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ครูใหม่และครูพี่เลี้ยงจะสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของครูใหม่เพื่อให้คำแนะนำและปรับปรุง ครูใหม่จะได้เรียนรู้แบบอย่างที่ดี
5. การฝึกอบรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ (Formal Professional Development) มีการลงทุนพัฒนาครู โดยจัดฝึกอบรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ กำหนดจำนวนชั่วโมงที่ครูต้องเข้ารับการอบรมในแต่ละปีอย่างชัดเจน นอกเหนือจากการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน

1.4 ข้อเสนอแนะการผลิตครู การพัฒนาครูและการใช้ครู

1.4.1 ข้อเสนอแนะด้านการผลิตครู

1. ปฏิรูประบบการผลิตครู ควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) ควรเร่งจัดทำแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับแผนการใช้ครูในระดับชาติ และ

สัมพันธ์กับแนวโน้มความต้องการครูประเภทต่างๆของประเทศ โดยหน่วยงานผู้ใช้ครูและหน่วยงานผลิตครูต้องร่วมมือกันจัดทำแผนความต้องการใช้ครูราย 5 ปี และ 10 ปี ของแต่ละพื้นที่การศึกษา โดยยึดความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้สถาบันผลิตครูเตรียมความพร้อมในการผลิตให้ตรงตามความต้องการใช้จริงของแต่ละพื้นที่ โดยกำหนดจำนวนนักศึกษาสำหรับการคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาตามสัดส่วนแต่ละพื้นที่ที่ต้องการใช้ครู

2) เร่งดำเนินการจัดให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลครูที่ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนและกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในแต่ละช่วงเวลา

3) ควรกำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู เน้นการมีส่วนร่วมในการปรับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรผลิตครูให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ควบคุม กำกับ และดูแลการผลิตครูให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

4) ปรับเปลี่ยนระบบการรับนักศึกษาครู เพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มีใจรักการเป็นครู เข้าสู่วิชาชีพครู โดยกำหนดแนวทางการคัดเลือกนักเรียนดี เก่ง และศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าเป็นนักศึกษาครู กำหนดเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกครูตามความเหมาะสมของพื้นที่และสภาพความต้องการใช้ครูในสาขาและประเภทที่ต้องการ กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าเรียน “ครู” ควรเป็นผู้เรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในกลุ่มคะแนนสูง ร้อยละ 50 ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกำหนดวิธีการหรือกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาครูโดยใช้ระบบกลาง โดยผู้ใช้ครู (กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นที่ใช้ครู) รับผิดชอบการเลือกนักศึกษาในพื้นที่ แล้วส่งต่อให้สถาบันผลิตครูที่ได้รับการคัดเลือกดำเนินการผลิตในแต่ละสาขาวิชาที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานผู้ใช้ครูจัดทำแนวปฏิบัติเป็นคู่มือสำหรับประเมินผู้เรียนที่มีแวວความเป็นครูในช่วงการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) เพื่อคัดเลือกคนดี เก่ง และมีแวວความเป็นครูเข้าสู่อาชีพครู

2) เร่งดำเนินการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันผลิตครูให้ได้มาตรฐาน มีสมรรถนะในระดับสากล

3) การวางระบบการจัดสรรทุนสำหรับนักศึกษาครู โดยจัดสรรทุนผูกพันกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น (จังหวัด) ตั้งแต่เริ่มเรียนโดยคัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นรับทุน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในท้องถิ่น ยกเลิกวิธีการสอบบรรจุ เมื่อเรียนจบแล้ว ให้บรรจุทำงานในท้องถิ่นของตน โดยสถานศึกษาเป็นผู้คัดเลือกบัณฑิตครูเข้าเป็นครูประจำการ จัดสรรทุนการศึกษาให้นักศึกษาในโครงการผลิตครูในช่วงของระยะเวลาที่ศึกษาในสถานศึกษา

4) เร่งรัดการปรับระบบและรูปแบบการผลิตครูให้เหมาะสมกับการใช้งานครูในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

5) กำหนดแนวทางการเตรียมนักศึกษาครู เพื่อให้ได้ครูดี มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.2 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาครู

1. วางระบบการพัฒนาครูประจำการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูสู่ความเป็นเลิศในด้าน

การจัดการเรียนการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การออกแบบและผลิตสื่อ เอกสารประกอบการสอน ฯลฯ

2. กำหนดรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มสมรรถนะและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนรูปแบบการพัฒนาครูและเครือข่ายการพัฒนาครูไปสู่ครูมืออาชีพ

1.4.3 ข้อเสนอแนะระบบการใช้ครูและระบบบริหารงานบุคคลของครู

1. จัดให้มีการวางระบบการบรรจุแต่งตั้งครูประจำการให้สอดคล้องกับความต้องการตามภาระงานของสถานศึกษาอย่างแท้จริง
2. จัดให้มีการวางระบบการฝึกปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ ผ่านการทดลองงานที่เข้มข้น มีใจรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู
3. วางระบบการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพผู้เรียน
4. เร่งปรับระบบโครงสร้างการบริหารงานบุคคลของครูทั้งระบบให้เหมาะสมกับเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง

1.4.4 ข้อเสนอแนะการปฏิรูประบบการวิจัยของสถาบันผลิตและพัฒนาครู

1. จัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
2. ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา
3. ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมทางวิชาการ

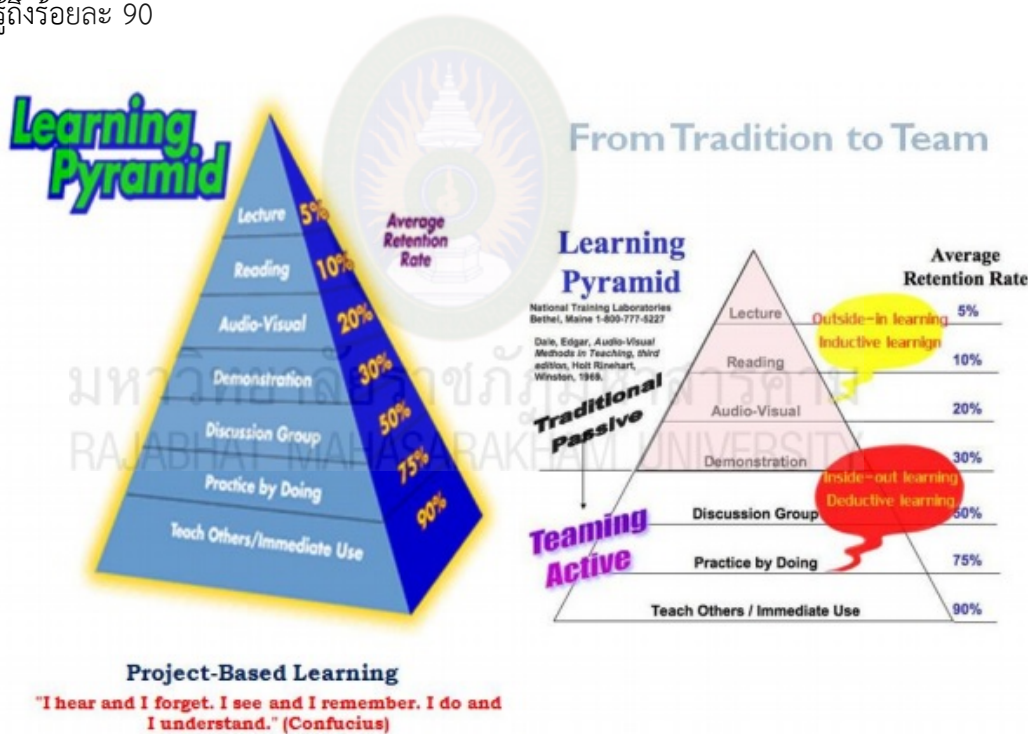
2. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับจากเดิมจากที่เน้นการเรียนรู้จากชุดความรู้ที่มีความชัดเจน สามารถพิสูจน์ได้ เป็นการเรียนรู้อีกชุดหนึ่ง คือความรู้ที่ไม่ชัดเจนอาจจะไม่แม่นยำและมีความคลุมเครือ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบด้วยตนเอง หากจะให้ตีความ หรือบ่งชี้ลงไปอีกว่า ทักษะใดที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คำตอบคือ แรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุด และส่งผ่านแรงบันดาลใจเหล่านี้ไปยังผู้อื่นและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าในศตวรรษที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับการอ่านออกเขียนได้ (Literacy) แต่สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความหมายของคำว่าอ่านออกเขียนได้ที่เราคุ้นเคยกันอยู่อาจไม่เพียงพออีกต่อไป และจุดอ่อนของการศึกษาไทยคือ ผู้เรียนไม่ได้ทักษะที่สำคัญต่อชีวิต แต่ได้แค่วิชาเพื่อเอาไปตอบ

ข้อสอบ แต่ผลเพียงเท่านั้นไม่พอ สิ่งที่คุณต้องให้ความสำคัญคือ ต้องสร้างให้ลูกศิษย์เกิดความป็นมนุษย์ ทักษะการเรียนรู้ และแรงบันดาลใจ

การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องก้าวข้ามผ่านคำว่า ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ถึงแม้ความรู้ที่อยู่ในการปฏิบัตินั้นจะเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจน แต่ผู้เรียนเกิดกระบวนการการเรียนรู้ซึ่งถือเป็นจุดที่สำคัญที่สุด และมีความซับซ้อนมากที่สุดเช่นกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับการดำรงชีวิตในยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

การเรียนการสอนแต่ละวิธีส่งผลต่อการเรียนรู้ต่างกัน ดังอธิบายได้จากปิรามิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ในภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มีการสอนแบบบรรยาย ผู้เรียนนั่งฟังผู้สอน (Passive Learning) มีอัตราการเรียนรู้ (Retention Rate) เพียงร้อยละ 5 ในทางตรงกันข้าม การสอนคนอื่นหรือลงมือทำโดยนำความรู้มาใช้หรือลงมือทำทันที (Active Learning) มีอัตราการเรียนรู้ถึงร้อยละ 90

ภาพที่ 1 Project Based Learning to V-Project Based Learning

ที่มา : วัชรินทร์ โพธิ์เงิน, พรจิต ประทุมสุวรรณ และสันติ หุตะมาน, เว็บไซต์.

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่น่าสนใจมาจากหนังสือ How Learning Works ของ Herbert A. Simon ไว้ดังนี้

ประการที่ 1 : ความรู้เดิมของผู้เรียนจะแตกต่างกันมาก ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนหากทดสอบพื้นฐานความรู้ อาจจะเท่ากับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนทำแบบทดสอบพื้นฐานความรู้แล้วอาจจะเท่าผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พื้นความรู้จะห่างกันมาก เนื่องจากผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนที่ขยันและมีความรับผิดชอบสามารถไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในปัจจุบันความรู้หาได้ไม่ยาก อยู่ที่ว่าใครจะสามารถเข้าถึงความรู้ได้มากกว่า แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นในเรื่องความรู้เดิมก็คือ ผู้เรียนเกือบทุกคนมีความรู้เดิมที่ผิดๆ ติดตัว ครูต้องเข้าใจตรงนี้ต้องหาวิธีตรวจสอบให้พบและก็หาทางแก้ มิเช่นนั้นผู้เรียนจะผิดไปเรื่อยๆ ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ในระดับชั้นต่อไปได้และรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

ประการที่ 2 : การจัดระบบความรู้ที่เรียกว่า (Knowledge Organization) มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนที่เก่งและมีผลการเรียนดีจะสามารถจัดระเบียบความรู้ในสมองได้ดี ความรู้ไม่ได้อยู่แบบไม่มีทิศทางแต่เป็นระบบ ดังนั้นผู้เรียนที่จัดระบบความรู้ได้ดีก็จะสามารถนำความรู้มาใช้ได้ทันทีที่และถูกกาลเทศะ

ประการที่ 3 : แรงจูงใจ (Motivation) และแรงบันดาลใจ (Inspiration) ครูจะต้องมีวิธีและเอาใจใส่ที่จะสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน

ประการที่ 4 : การเรียนที่ถูกต้อง ผู้เรียนต้องเรียนจนรู้จริง (Mastery Learning) ผู้เรียนที่ไม่รู้จักโตขึ้นมาเขาจะเริ่มเบื่อ เพราะการเรียนจะน่าเบื่อเป็นความทุกข์ยาก

ประการที่ 5 : การสอนโดยการปฏิบัติและป้อนกลับ (Feedback) ศิลปะของการป้อนกลับสำคัญที่สุด ซึ่งจะทำให้การเรียนของผู้เรียนสนุก เป็นการให้รางวัลแก่ผู้เรียน เรียนแล้วเกิดความสุขเกิดความมั่นใจในตนเอง รู้ว่าตรงไหนตัวทำได้ดี รู้ว่าตรงไหนจะต้องปรับปรุง

ประการที่ 6 : การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) พัฒนาการของนักเรียนและบรรยากาศของการเรียน การเรียนสมัยใหม่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นทีมเพราะโลกสมัยใหม่นั้นความร่วมมือสำคัญกว่าการแข่งขัน บรรยากาศของความคิดที่หลากหลาย รับฟังซึ่งกันและกัน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าเรื่องแบบนี้เพื่อนคิดอย่างไร การคิดเป็นไปได้หลายแบบ เมื่อไรก็ตามบรรยากาศในโรงเรียนและในชั้นเรียน เน้นความถูกต้อง ไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน

ประการที่ 7 : ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self - Directed Learner) ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนเกิดความสามารถหรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตัวเอง ที่สำคัญคือให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองมีวิธีการเรียนอย่างไรและปรับปรุงวิธีการเรียนของตนได้

2.1 บทบาทและทักษะของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 “ครู” ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” ด้วย เนื่องจากในปัจจุบัน ความรู้มีมาก ครูจะจัดการอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้หมด ผลวิจัยแนะนำว่า ให้สอนเฉพาะที่สำคัญ ๆ ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ไปบูรณาการและต่อยอดได้ ส่วนความรู้ที่ไม่ได้สอน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เอง สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ ต้องเปลี่ยนวิธีการของการศึกษา คือเปลี่ยนเป้าหมายจาก “ให้ความรู้” ไปสู่ “ให้ทักษะ” เปลี่ยนจาก “ครูเป็นหลัก” เป็น “ผู้เรียนเป็นหลัก” (วิจารณ์ พานิช, 2556)

ครูแห่งศตวรรษที่ 21 ไม่ได้เป็นผู้ให้ความรู้ แต่ต้องช่วยแก้ไขความรู้อันผิดๆ ของผู้เรียน เนื่องจากสังคมเปลี่ยนทำให้ผู้เรียนเปลี่ยน ผู้เรียนสมัยนี้ไม่ได้เรียนความรู้และข้อมูลสำคัญเฉพาะจากโรงเรียนอีกต่อไป หรือกล่าวได้ว่าสมัยนี้ผู้เรียนรับความรู้จากโรงเรียนเป็นแหล่งรอง ไม่ใช่แหล่งหลัก แหล่งหลักคือ การรับจากสังคมโดยรอบ โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนละอินเทอร์เน็ท ความรู้จากแหล่งต่างๆ นอกโรงเรียนนั้น ผู้เรียนรับมาอย่างถูกต้องบ้าง รับมาแบบเข้าใจผิดบ้าง (วิจารณ์ พานิช, 2556) ในทำนองเดียวกัน ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540) มีความเชื่อมั่นว่า ความรู้เกิดจากการสร้างขึ้นโดยตัวผู้เรียน ครูต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยการจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ การคิดของผู้เรียนสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการ และความเป็นไปได้ในปัจจุบันของพวกเขา การให้การศึกษาจึงต้องคำนึงถึงการคิดของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาความรู้ และโลกของผู้เรียนจะถูกสร้างขึ้น และสร้างใหม่ไปเรื่อย ๆ ตามประสบการณ์ส่วนตัวของเขา ครูต้องใช้การ “เล่นเพื่อรู้” เป็นวิธีการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน

2.2 ความเป็นครูในศตวรรษที่ 21

2.2.1 ยุทธการเปลี่ยน ‘ครูเฉย’ สู่ครูยุคศตวรรษที่ 21

เมื่อสถานการณ์การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงเพียงปลายนิ้วสัมผัส ไม่ได้จับจ้องหรือโพกเฉพาะภายในห้องเรียนอีกต่อไป ขณะเดียวกันครูยังคงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน

คำถามที่ตามมาคือ ครูในทุกวันนี้ได้ยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 มากน้อยเพียงใด

จากเสียงสะท้อนของเด็กและเยาวชนที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาไทย โดยความร่วมมือของสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญร่วมกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สสำรวจเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 14-18 ปี ในพื้นที่ 17 จังหวัด จำนวน 4,255 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1-15 เมษายน 2557 พบว่า คำถามลำดับแรกที่เด็กอยากจะถามครูมากที่สุดเป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู (ร้อยละ 25) เช่น “ทำไมครูไม่หาวิธีการสอนที่สนุกและไม่

น่าเบื่อ? ทำไมเวลาสอนต้องอ่านตามหนังสือ? ครูมาสอนหนังสือหรือมาอ่านหนังสือให้นักเรียนฟัง? และทำไมสอนในห้องเรียนไม่รู้เรื่องแต่สอนพิเศษรู้เรื่อง?” โดยเด็กเยาวชนมากกว่า 2 ใน 3 อยากให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนของระบบการศึกษาในปัจจุบันเพราะหลักสูตรการสอนเน้นเนื้อหาทฤษฎีมากกว่าการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้จัดเสวนา “ครูไทยในศตวรรษที่ 21” ในการประชุมอภิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย

ศ.กิตติคุณสุนน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิตประภทสังคมสังคมศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ กล่าวว่า ทุกวันนี้การใช้ชีวิตของคนเราไม่เหมือนเดิม ทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บทบาทของครูไทยจากเดิมขอบเขตอยู่ที่ชั้นเรียน แต่ปัจจุบันนี้ไม่ใช่แล้วที่ครูจะยืนเป็นหุ่นเฉยอยู่แต่หน้าชั้นเพียงอย่างเดียว ครูต้องรู้จักปรับเปลี่ยนการสอนไม่มุ่งเน้นเฉพาะเรื่องทฤษฎี แต่ต้องเปลี่ยนบริบทการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนรู้จักหาคำตอบและตั้งคำถามด้วยตนเอง ตนจึงต่อต้านการสอนที่มีการสอบเพียงข้อเขียนอย่างเดียว การสอนการสอบต้องมีการถกเถียงและสัมภาษณ์ร่วมด้วย “สิ่งที่อยากให้ครูได้เปลี่ยนแปลงจะต้องไม่เป็นครูเฉยอีกต่อไปนั่นคือ รู้จักปรับเปลี่ยนในเรื่องความรู้ว่าจะรู้อะไรใหม่ในวันนี้อ่านสื่อที่อยู่รอบตัวมากมาย คิดบวก มีเหตุผล คิดสร้างสรรค์ หัดจินตนาการ เช่น จินตนาการว่าลูกศิษย์โตไปจะเป็นอะไร เป็นต้น รู้จักความสามารถของตนเองว่ามีอะไรดีแต่อย่าอวดตัวและสะสมเพื่อแม่ไปยังลูกศิษย์ ทั้งนี้เด็กทุกคนเกิดมามีทุนติดตัวที่ไม่เท่ากัน ทั้งการอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมที่เขาเกิด ครูจึงมีหน้าที่เสริมเติมเต็ม ให้เด็กเขามีกำไรในชีวิต โดยเฉพาะทักษะการใช้ชีวิตที่ต้องมีมากขึ้น” ศ.กิตติคุณสุนน กล่าว

ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ประธานกรรมการคุรุสภา ให้มุมมองว่า ครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องกลับมาดูการศึกษาโดยรวมของเราได้ปฏิรูปการศึกษาที่เน้นทักษะ เพื่อนำไปสู่การผลิตที่มีคุณภาพแล้วหรือยัง เพราะขณะนี้โลกที่พัฒนาแล้วได้เน้นการสร้างสรรคอะไรใหม่ ๆ ออกมาที่สอดคล้องกับตลาดและขายได้ เช่น โทรศัพท์มือถือไอโฟน ส่วนโลกกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะเน้นแต่รูทีนไม่มีดีไซน์อะไรออกมา เราจึงกลายเป็นผู้บริโภคน้อยใหม่ เป็นลูกค้าย่อยอยู่รำไป ฉะนั้นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของเด็กให้รู้จักการสร้างสรรค ร่วมกันวางแผน รู้จักแยกแยะ รู้จักประยุกต์ วิจัยค้นคว้า สร้างผลงาน วางแผนและประมวผลเป็น ครูจึงต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน จึงเสนอแนวทางการพัฒนาครู ผ่านองค์ประกอบ 3 ได้แก่ การผลิตครูที่ต้องมีกระบวนการให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ การพัฒนาครูที่มีอยู่ในปัจจุบันให้รู้จักปรับตัวเข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน และการใช้ครูให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประธานกรรมการคุรุสภา กล่าวว่า คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 จึงประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการ คือ 1. สร้างและบูรณาการความรู้ได้ 2. มีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ 3. มีวิสัยทัศน์และตลกกลึกทางความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน 4. ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ 5. มีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ ๆ 6. ต้องเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมและชักชวนให้คนอื่น ๆ ทำเพื่อสังคม 7. มีบทบาทนำด้านการสอนและวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพพร้อมกับผู้บริหารมากขึ้น

ศิริธัญ กิตติธนานิธิกุล นิสิตชั้นปีที่ 1 คณะเศรษฐศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ สะท้อนว่า “อยากได้ครูที่เป็นโค้ช ที่ครูสามารถสอนทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำเนื้อหาไปใช้ในชีวิตจริงได้ ทุกวันนี้ เด็กเหมือนกล่องหรือถังขยะที่ครูอยากใส่หรือส่งสารอะไรก็ส่งมา สารจึงเหมือนขยะไม่มีประสิทธิภาพ และการเป็นครูที่ดีไม่ใช่สอนแต่วิชา สักแต่ว่าสอน แต่ครูที่ดีต้องรู้จักสอนการใช้ทักษะชีวิตด้วย”

นอกจากนี้ผลการศึกษาดังมาตรการยกระดับคุณภาพครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ของวิทยาลัยคุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดย ดร.วราภรณ์ สามโกเศศ อธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เป็นประธาน พบว่า วงจรของระบบครูในปัจจุบันที่ประกอบด้วย “การผลิต” “การพัฒนา” และ “การใช้ครู” ล้วนมีปัญหาเชิงระบบที่ควรมีการปรับปรุง มาตรการยกระดับคุณภาพครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 จึงมี 3 มาตรการสำคัญคือ 1. ลดปริมาณการผลิตครูแต่เพิ่มคุณภาพของบัณฑิตครูรุ่นใหม่ โดยผลิตครูสาขาขาดแคลนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ 2. การพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเปิดให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย และ 3. การพัฒนาครูควรเกิดขึ้นที่ชั้นเรียนหรือสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ควรเพิ่มศักยภาพให้โรงเรียนสามารถส่งเสริมและบริหารจัดการการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เงื่อนไขสำคัญสู่การปฏิบัติคือ องค์กรต้นสังกัดส่วนกลางลดการสั่งการ โดยกระจายการพัฒนาครูให้เป็นหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษาที่มีศักยภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ครูมากขึ้น เพราะการพัฒนาครูด้วยวิธีอบรมจากส่วนกลางซึ่งไม่ตรงกับความต้องการพัฒนาศักยภาพครูที่แตกต่างกัน ย่อมไม่ก่อให้เกิดการพัฒนา องค์กรสนับสนุนพัฒนาครูควรเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการและสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาครู ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่จำนวน 0.5% ของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา เพื่อให้ครูจบใหม่และครูที่มีอยู่เดิมเป็นครูที่มีคุณภาพสู่ยุคศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง (ยุทธการเปลี่ยน ‘ครูเฉย’ สู่ครูยุคศตวรรษที่ 21, 2560)

2.2.2 แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21

เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะที่เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่มาช่วยในการเรียนการสอน ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะด้าน ICT เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ จัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนในรูปแบบดิจิทัล นอกจากนี้ครูควรสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้แก่นักเรียน

ปัจจุบัน มีแนวทางการดำเนินการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา ดังนี้

1. การจัดการระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทั้งคอมพิวเตอร์ประจำห้องปฏิบัติการ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ศูนย์ข้อมูล Data Center และสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเพื่อการศึกษา

2. การพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบูรณาการโครงข่าย MOENet และ NEdNet ให้เป็นโครงข่ายเดียว โดยใช้ชื่อว่า OBEC-NET เพื่อเป็นเครือข่ายเพื่อการศึกษาและวิจัย โดยเชื่อมต่อกับโรงเรียนต่าง ๆ กับศูนย์ข้อมูลของ สพฐ. OBEC Data Center

3. การพัฒนาเนื้อหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Digital Contents) เพื่อพัฒนาไปสู่รูปแบบสื่อออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ และรูปแบบ Applications และ e-Book

ภายใต้บริบทที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งมีแนวทางในระดับนโยบายที่ควรส่งเสริมและเปิดมุมมองของการพัฒนาครู เช่น

- ในอดีต การพัฒนาครูยังมีทิศทางที่ไม่ค่อยชัดเจน และไม่คอยให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ดังนั้น หากจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อเด็กแล้ว ควรจะมีการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาครูให้ตรงจุด เพื่อสนองตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

- ควรมีการกำหนดหน่วยงานการพัฒนาครูอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่อย่างชัดเจนไม่ใช่กำหนดอยู่ในอำนาจการพัฒนาครูไว้ที่ส่วนกลางอย่างเดียว

- ควรมีการกำหนดมาตรฐานอาชีพครู โดยเฉพาะความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู ซึ่งมาตรฐานเหล่านี้สามารถใช้เป็นเกณฑ์วัดความเป็นครูและเป็นเครื่องมือตรวจสอบกลั่นกรองผู้ประกอบการอาชีพครูและผู้ที่จะมาประกอบอาชีพครูได้อย่างชัดเจนและมีคุณภาพ

- ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตครูออกสู่ตลาดการศึกษาทั้งหลักสูตร ตามการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก

จากปัจจัยของการเรียนรู้และความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ครูหรืออาจารย์ต้องปรับตัวในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ได้ผลผลิต ทั้งในด้านความรู้ที่จะถ่ายทอดและ ผู้เรียนที่มีคุณภาพ โดยมีแนวทางเบื้องต้น ดังนี้

1. ควรมีการถ่ายทอดความรู้ตามแนวคิดของการเรียนรู้สมัยใหม่ ที่ผู้เรียนมีอิสระในการรับรู้ และสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้ด้วยตนเอง และขึ้นำการเรียนรู้ในลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (Mentor) และพัฒนาวิธีวิทยาในการสอน ให้เพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

2. ควรมีการอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้แบบไม่มีขีดจำกัดว่าต้องเรียนเฉพาะในห้องเรียนหรือต้องเรียนจากครูเท่านั้น

3. ควรสร้างผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุมีผล มีจิตวิสัย ใช้ข้อมูลเพื่อการแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนา

4. ควรมีการพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับผู้อื่น และยึดมั่นในหลักบูรณาการความรู้แบบสหวิทยาการ

แต่หากไม่ใช่เพียงตัวครูอย่างเดียว ควรจะเป็นแนวทางที่ทั้งระบบให้ความสำคัญ เพื่อร่วมกันสร้างเยาวชนที่จะเติบโต เป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป (แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21, 2560)

2.3 ครูในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับ Sasin Institute for Global Affairs (SIGA) ภายใต้สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของครูสู่ศตวรรษที่ 21” ภายใต้โครงการวิจัยเรื่องการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2556 เวลา 13.00 -16.00 น. ณ ห้องประชุม Depak C. Jain อาคาร ศศนิเวศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาครูทั้งในเรื่องของปริมาณและคุณภาพ ครูเป็นอาชีพที่ต้องมีการเสียสละ ต้องทำงานหนักและอุทิศเวลาของตนเองในแต่ละวันให้นักเรียนอย่าง

ต่อเนื่อง เป็นทั้งแม่พิมพ์ของชาติในทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ และยังสามารถเป็นบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่แก่นักเรียนได้

ส่วนหนึ่งของความคิดเห็นในการประชุมเห็นว่า ในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้อง...

- มีความเป็น Learning Designer กล่าวคือ มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่ปรับไปตามบริบทและลักษณะของชั้นเรียน

- มีความสามารถในการทำเนื้อหาจากยากให้เป็นง่าย สร้างสภาวะแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่ดี

- เน้นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

นอกจากนี้เป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนการสอน การศึกษาควรเป็นการเพิ่มความเป็น Cognitive และความเป็นมนุษย์ให้แก่บุคคล ทั้งนี้ผลงานครูคือตัวลูกศิษย์ ไม่ใช่กระดาษการวิจัย (ซึ่งบางครั้งสวนทางกับการวัดสัมฤทธิ์ของนักเรียนในปัจจุบันที่เป็นอยู่) ในที่ประชุมยังได้มีการหารือถึงแนวคิดและข้อเสนอแนะในเรื่องแนวทางการพัฒนาครู เช่น ควรมีการอบรมในเรื่องของพื้นฐานความเป็นครู การดูแลและส่งเสริมครูใหม่นั้นเป็นการสำคัญอย่างยิ่ง ต้องมีการพัฒนาระบบครูผู้ช่วย นอกจากนี้ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจในการสนับสนุนและพัฒนาครู โดยเฉพาะในระดับของภูมิภาค เป็นต้น (ครูในศตวรรษที่ 21, 2560)

2.3.1 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบวิชาชีพครูทั่วโลกไม่ว่าในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ โดยมีนักวิชาการชาวฮังการี (Ujlakyné Szűcs Éva , 2009) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษนี้ต้องปรับเปลี่ยนไป ครูจะไม่ทำหน้าที่บรรยายความรู้เช่นอดีต แต่ครูจะต้องมีความรู้และมีการสอนอย่างมีคุณภาพ ครูต้องรู้ความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนก็ต้องเข้าใจจุดประสงค์ของครู ครูต้องให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ รู้จักเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ครูต้องให้ผู้เรียนใช้อินเทอร์เน็ตและให้ผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแล ครูต้องให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ และครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้เรียนที่สามารถพึ่งตนเองได้

2.3.2 คุณลักษณะด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู

จรรยาบรรณวิชาชีพครู หรือ จรรยาบรรณครู คือ กฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครูซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด และสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ, 2554) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้ความหมาย จรรยาบรรณครู หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติ ปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความดีงามแก่ตัวครูและอาชีพครู (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554) ครูสภาได้สรุปจรรยาบรรณของวิชาชีพไว้ 5 ประการ จำแนกตามการปฏิบัติหน้าที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้ 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม

2.3.3 คุณลักษณะด้านสมรรถนะของครู

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่าเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ (สำนักงาน ก.พ., 2548) จากความหมายของสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาโยงกับผู้ประกอบวิชาชีพครู สมรรถนะความเป็นครูจึงหมายถึง ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดสมรรถนะที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีอีก 2 ด้าน ฉะนั้น สมรรถนะที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูพึงมีจึงประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก 2) สมรรถนะประจำสายงาน 3) สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้เชิงวิชาชีพ และ 4) สมรรถนะตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

2.3.4 คุณลักษณะด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้

สังคมแห่งการเรียนรู้ คือ สังคมที่มีลักษณะ 1) เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและวิชาการที่สังคมเปลี่ยนแปลง 2) มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3) สมาชิกทุกคนในสังคมมีการเรียนรู้ และ 4) เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพของการเรียนรู้อย่างเป็นประชาธิปไตย (Merricks, 2010 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554) Griffin & Brownhill (2010 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554) ได้ให้ความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสวีเดน และประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์เป็น 3 แนวทาง ตามมุมมองด้านมานุษยวิทยา ด้านเทคโนโลยี และด้านการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้คือ 1) ในมุมมองด้านมานุษยวิทยา สังคมแห่งการเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม โดยเห็นว่าสังคมแห่ง

การเรียนรู้คือ คุณค่าหรือค่านิยม (values) ในด้านต่าง ๆ ที่ให้แก่การเรียนรู้ โดยสังคมแห่งการเรียนรู้ จะทำให้คนในสังคมเป็นผู้มีวัฒนธรรม มีความสามารถในการเลือกและตัดสินใจเอง 2) ในมุมมองด้าน เทคโนโลยี สังคมแห่งการเรียนรู้คือ พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นส่วนสำคัญต่อรูปแบบ ของชีวิตในหน้าที่การงาน ครอบครัว ชุมชน โดยสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องการผู้ที่สามารถควบคุมดูแล ตัวเองได้ เรียนรู้วิธีเรียนและการนำไปใช้ 3) ในมุมมองด้านการเมืองระบอบประชาธิปไตย สังคมแห่ง การเรียนรู้คือ การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมและได้รับโอกาสการเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยทำให้เป็นผู้มี ความพึงพอใจในตนเอง และในขณะเดียวกันก็ยอมรับฟังและพร้อมที่จะเรียนรู้จากผู้อื่นด้วย

3. ประเด็นความคาดหวังคุณลักษณะของความเป็นครู

วิชาชีพครูยังนับเป็นวิชาชีพพระดับสูงแขนงหนึ่งในสังคม เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์คุณลักษณะของ วิชาชีพชั้นสูงดังที่ วิจิตร ศรีสอาน (2535) และ Gerald L. Gutek (1988 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของวิชาชีพครูว่าเป็นวิชาชีพพิเศษที่สังคมยอมรับสาขาหนึ่งทั้งนี้พิจารณา จากเกณฑ์วิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

1. วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่เป็นกิจกรรมที่ใช้วิถีทางแห่งปัญญาใช้วิชาความรู้เฉพาะด้าน การ สอนก็เป็นกิจกรรมทางปัญญา เป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะต่างๆ ไปสู่ผู้เรียน ครูต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์แห่งวิชาชีพ อันเป็นวิทยาการเฉพาะด้าน
  2. การประกอบวิชาชีพครู เป็นกิจกรรมที่ให้บริการแก่สังคมที่เฉพาะเจาะจง การสอนเป็นการ ให้บริการแก่สังคม เพื่อพัฒนาสมาชิกใหม่ในสังคมให้ดำรงตนอยู่ได้ เป็นกิจกรรมสำคัญที่เป็นรากฐาน ของสังคม เป็นวิชาชีพหลักที่เป็นแหล่งกำเนิดของอาชีพต่าง ๆ ในสังคม
  3. การประกอบวิชาชีพครูอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีทางวิทยาการของศาสตร์แต่ละสาขาที่ ประยุกต์มาเป็นการปฏิบัติ การสอนเป็นการผสมผสานวิทยาการมากมายทั้งปรัชญาการศึกษา ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา หลักการสอน การประเมินผลการศึกษา เป็นต้น
  4. การเข้าสู่วงการวิชาชีพครู ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องเตรียมตัวในการศึกษาวิชาชีพจาก วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เป็นระยะเวลาที่มากพอสมควรและใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนอบรมในสถาบัน ผลิตรูไม่น้อยกว่า 4 ปีจึงจะสำเร็จการศึกษาออกไปทำการสอนได้
  5. วิชาชีพแต่ละสาขาจะกำหนดมาตรฐานวิชาชีพขึ้นมีจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อควบคุมความ ประพฤติและการปฏิบัติตน ตลอดจนมาตรฐานและคุณภาพในการประกอบวิชาชีพของมวลสมาชิก
  6. ผู้ประกอบวิชาชีพครู มีเอกสิทธิ์และเสรีภาพทางวิชาชีพ มีเอกสิทธิ์ในการตกลงใจและ ตัดสินใจที่จะใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา มีเอกสิทธิ์ในการกำหนดวิธีสอน และออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตร
  7. สมาชิกแห่งวิชาชีพมีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพ ที่เป็นอิสระในการควบคุมจรรยาบรรณ มาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ และสามารถลงโทษสมาชิก ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพ
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 บัญญัติให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการ ศึกษาแห่งชาติและพัฒนาวิชาชีพครู และเมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2542 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 53 ได้กำหนดให้มืองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา และมาตรา 73 บัญญัติว่าให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2483 เพื่อให้เป็นไปตามสาระสำคัญดังกล่าวและเพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์และเจตนารมณ์ของการจัดตั้งคุรุสภาให้เป็นสภาวิชาชีพครูต่อไป จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 มิถุนายน 2546 โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้มีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาเรียกว่า “คุรุสภา” มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549) และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้คือ 1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 2) ควบคุมความประพฤติ และการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 3) ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอประกอบวิชาชีพ 4) พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต 5) สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 6) ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง และผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา 7) รับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตร์ของสถาบันต่างๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ 8) รับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ รวมทั้งความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ 9) ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ 10) เป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาของประเทศไทย 11) ออกข้อบังคับคุรุสภาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจที่กำหนดในกฎหมาย 12) ให้คำปรึกษาหรือเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายหรือปัญหาการพัฒนาวิชาชีพ 13) ให้คำแนะนำหรือเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพหรือการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศต่างๆ 14) กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อกระทำการใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคุรุสภา และ 15) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคุรุสภา จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าวิชาชีพครูนั้นได้ว่าเป็นวิชาชีพระดับสูง ฉะนั้นผู้อยู่ในวิชาชีพ จะต้องมิจิตสำนึกและมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ของครูอย่างแท้จริง

ในงานวิจัยนี้จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านสมรรถนะของครู และด้านการเตรียมตัวที่จะอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ในการประมวลเอกสารในที่นี้จะประกอบด้วย 4 คุณลักษณะดังกล่าว ดังนี้

3.1 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู

ภารกิจที่ครูต้องปฏิบัติงานหรือกระทำตามความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีต่อศิษย์ ต่อสถาบันวิชาชีพ ต่อสังคมทุกระดับ โดยบทบาทหน้าที่หลักของครูต่อศิษย์คือการสอนเพื่อให้ศิษย์มีความรู้ มี

ความสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากภารกิจของครูที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าครูเป็นผู้สร้างสรรค์สังคมประเทศชาติและโลก ตราบดีที่สังคมมนุษย์ยังผลิตสมาชิกใหม่ให้แก่สังคม สังคมก็ยังคงต้องการครูที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อช่วยพัฒนาประเทศทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงสุด แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย ภารกิจของครูในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูก็จะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามยุคนั้นๆ

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพครูทั่วโลกไม่ว่าในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ โดยมีนักวิชาการชาวฮังการี (Ujlakyné Szűcs Éva, 2009 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษนี้ต้องปรับเปลี่ยนไป ครูจะไม่ทำหน้าที่บรรยายความรู้เช่นอดีต แต่ครูจะต้องมีความรู้และมีการสอนอย่างมีคุณภาพ ครูต้องรู้ความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนก็ต้องเข้าใจจุดประสงค์ของครู ครูต้องให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ รู้จักเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ครูต้องให้ผู้เรียนใช้อินเทอร์เน็ตและให้ผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแล ครูต้องให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ และครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้เรียนที่สามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกท่านหนึ่งกล่าวถึงบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ในลักษณะเดียวกัน คือ ในโลกปัจจุบันที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ฉะนั้นครูต้องสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนได้ เน้นการให้ผู้เรียนรู้จักเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศ แต่อย่างไรก็ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมยังมีความสำคัญที่ครูต้องปลูกฝังให้ผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกัน ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวด้วย ครูต้องใช้ผลจากงานวิจัยมาช่วยการจัดการเรียนการสอน ใช้ลักษณะการสอนที่แตกต่างกับผู้เรียนที่หลากหลาย เน้นเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ ครูต้องทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงเพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียน ครูต้องเปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกาภิวัตน์ ครูมิใช่ถ่ายทอดความรู้อย่างเดียวแต่ต้องทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเน้นการกระทำ (Ingrid Veira, 2010 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554)

จากสาระการปฏิรูปและกระแสสังคม เศรษฐกิจบ่งชี้วิสัยทัศน์ พบว่าในโลกยุคใหม่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่ซับซ้อนขึ้น ครูจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์และก้าวทันสถานการณ์โลก จะต้องเป็นผู้มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ ครูจะต้องจัดระบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ ต้องสอนโดยยึดพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ครูในอนาคตจึงต้องมีมาตรฐานคุณภาพในระดับครูมืออาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคมในระดับสูง ดังนั้น ครูจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับสังคมยุคใหม่ ที่จะปรับเปลี่ยนไปทั้ง

ในปัจจุบันและในอนาคตโดยเชื่อว่าครูในปัจจุบันและอนาคตจะต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น ดี เก่ง ทันโลก และเป็นครูมืออาชีพ (โณทัย อุดมบุญญาภาพ, 2550)

อย่างไรก็ตามไม่ว่าโลกจะพัฒนาไปเช่นใด การปฏิบัติในหน้าที่ที่สำคัญของครูที่ขาดไม่ได้บทบาทหนึ่ง คือ บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน โดยปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนบทบาทครูที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนในปัจจุบัน ได้แก่ การบริหารจัดการ การวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ความตระหนักถึงการสร้างคนดีสู่สังคม การสร้างบรรยากาศของความร่มเย็น บุคลิกภาพและความสามารถเฉพาะตัวของครู ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การจัดการเรียนการสอนที่ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในด้านคุณธรรม การหางบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูใน ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ในด้านการพัฒนาตนเอง ในด้านการทำงานเป็นทีม ในด้านจริยธรรม ในด้านการพัฒนาผู้เรียน ในด้านภาวะผู้นำ และในด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

3.2 คุณลักษณะด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู

จรรยาบรรณวิชาชีพครู หรือ จรรยาบรรณครู คือ กฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด และสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้ความหมาย จรรยาบรรณครู หมายถึง หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติ ปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความดีงามแก่ตัวครู และอาชีพครู (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554)

คุรุสภาได้สรุปจรรยาบรรณของวิชาชีพไว้ 5 ประการ จำแนกตามการปฏิบัติหน้าที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง คือ ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจสังคม และการเมืองอยู่เสมอ
2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คือ ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ
3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ คือ ครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ ครูต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ คือ ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5. จรรยาบรรณต่อสังคม คือ ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ส่วนในด้านมาตรฐานวิชาชีพครู คุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครู เป็นไปในทิศทางเดียวกันไว้ 12 มาตรฐาน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543) ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงาน หรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรักและหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือ เตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวร หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการได้รับการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
2. เทคนิค วิธีการ หรือ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ
3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดกับผู้เรียน
4. ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่าเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การตระหนักในความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียน และการจัดกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียน มากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่ง ที่จะนำเอาวิกฤติต่างๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนา ครูจำเป็นต้องมองมุมต่างๆ ของปัญหา แล้วผันมุมของปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆ ได้ กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ มีสติในการแก้ปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหา

ต่างๆ ด้วยอารมณ์หรือแง่มุมแบบตรงตัว ครูสามารถมองห้กมมในทกๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่นำสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

3.3 คุณลักษณะด้านสมรรถนะของครู

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์การ กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่ง จะต้องมืองค์ประกอบของความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ (สำนักงาน ก.พ., 2548)

จากความหมายของสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาโยงกับผู้ประกอบวิชาชีพครู สมรรถนะความเป็นครูจึงหมายถึง ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพครู

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดสมรรถนะที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีอีก 2 ด้าน ฉะนั้น สมรรถนะที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูพึงมีจึงประกอบด้วย 1. สมรรถนะหลัก 2. สมรรถนะประจำสายงาน 3. สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้เชิงวิชาชีพ 4. สมรรถนะตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู โดยจะกล่าวลำดับต่อไปนี้ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

1. สมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะหลักเป็นสมรรถนะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมี เพราะเป็นสมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งหน้าที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ คือ

- 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นเพื่อให้งานสำเร็จ ถูกต้อง สมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
- 2) การบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจที่จะปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครอง พึงพอใจ
- 3) การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ พร้อมกับติดตามศึกษาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ
- 4) การทำงานเป็นทีม หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และกลุ่มคนที่หลากหลายได้ และมีภาวะผู้นำ ผู้ตาม ที่ดี

2. สมรรถนะประจำสายงาน (functional competency) สมรรถนะประจำสายงาน หมายถึง สมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละตำแหน่ง เช่น ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ ทำให้สามารถปฏิบัติงานในสายงานนั้น ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสมรรถนะประจำสายงานของครูนั้นประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ

- 1) การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ความรู้ลึกเรื่องเนื้อหาสาระ เทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ การสร้าง การเลือก การใช้ สื่อแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
  - 2) การพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ ผู้เรียน ทั้งคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต สุขภาพพลานามัย ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นไทย รวมไปถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง ความสามารถในการกำกับดูแลชั้นเรียน สร้าง บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศประจำชั้นและประจำวิชา
  - 4) การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การวิจัย คือ ความสามารถในการคิดแยกแยะ ทำความ เข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์ หลักการ สามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน
  - 5) การสร้างความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน
- 3. สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้เชิงวิชาชีพครู** สมรรถนะในด้านนี้เป็นสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานในวิชาชีพครูซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้าน ดังนี้คือ
- 1) สมรรถนะครูด้านภาษาและเทคโนโลยี ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านภาษา และเทคโนโลยี ดังนี้ (1) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย เพื่อการสื่อ ความหมายได้อย่างถูกต้อง (2) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือ ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง และ (3) สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้น พื้นฐาน
  - 2) สมรรถนะครูด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านการ พัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) สามารถวิเคราะห์หลักสูตร (2) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่าง หลากหลาย และ (3) สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร (4) สามารถจัดทำ หลักสูตร
  - 3) สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านการ จัดการเรียนรู้ ดังนี้ (1) สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค (2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน (3) สามารถเลือกใช้ พัฒนา และสร้างสื่อ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ (4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล
  - 4) สมรรถนะครูด้านจิตวิทยา ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านจิตวิทยา ดังนี้ (1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน (2) สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน (3) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ (4) สามารถส่งเสริมความถนัดและ ความสนใจของผู้เรียน

5) สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ดังนี้ (1) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง และ (2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

6) สมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียน ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียน ดังนี้ (1) มีภาวะผู้นำ (2) สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน (3) สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ (4) สามารถใช้การประสานประโยชน์ และ (5) สามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

7) สมรรถนะครูด้านการวิจัยทางการศึกษา ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านการวิจัยทางการศึกษา ดังนี้ (1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ (2) สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

8) สมรรถนะครูด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ดังนี้ (1) สามารถเลือกใช้ออกแบบ สร้าง และปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี (2) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี และ (3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

9) สมรรถนะครูด้านความเป็นครู ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านความเป็นครู ดังนี้ (1) รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน (2) อุดหนุนและรับผิดชอบ (3) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเป็นผู้นำทางวิชาการ (4) มีวิสัยทัศน์ (5) ศรัทธาในวิชาชีพครู และ (6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

4. สมรรถนะตามมาตรฐานประกอบวิชาชีพครู ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะตามมาตรฐานประกอบวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

1) สมรรถนะครูด้านการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนโดยต้องมีสมรรถนะด้านประกอบวิชาชีพครู ดังนี้ (1) สามารถศึกษาและแยกแยะผู้เรียนได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน (2) สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ (3) สามารถฝึกปฏิบัติการสอนตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน ปฏิบัติการสอน ประเมินผล และปรับปรุง และ (4) สามารถจัดทำโครงการงานทางวิชาการ

2) สมรรถนะครูด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีสมรรถนะด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ดังนี้ (1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ (2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ (4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

3.4 คุณลักษณะด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้

สังคมแห่งการเรียนรู้ คือ สังคมที่มีลักษณะ 1) เรียนรู้เกี่ยวกับสังคม และวิชาการที่สังคมเปลี่ยนแปลง 2) มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3) สมาชิกทุกคนในสังคมมี

การเรียนรู้ และ 4) เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพของการเรียนรู้อย่างเป็นประชาธิปไตย (Merricks, 2010 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554)

Griffin & Brownhill (2010 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554) ได้ให้ความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสวีเดน และประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์เป็น 3 แนวทาง ตามมุมมองด้านมานุษยวิทยา ด้านเทคโนโลยี และด้านการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้คือ 1) ในมุมมองด้านมานุษยวิทยา สังคมแห่งการเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม โดยเห็นว่าสังคมแห่งการเรียนรู้คือ คุณค่าหรือค่านิยม (values) ในด้านต่าง ๆ ที่ให้แก่การเรียนรู้ โดยสังคมแห่งการเรียนรู้จะทำให้คนในสังคมเป็นผู้มีวัฒนธรรม มีความสามารถในการเลือกและตัดสินใจเอง 2) ในมุมมองด้านเทคโนโลยี สังคมแห่งการเรียนรู้คือ พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นส่วนสำคัญต่อรูปแบบของชีวิตในหน้าที่การงาน ครอบครัว ชุมชน โดยสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องการผู้ที่สามารถควบคุมดูแลตัวเองได้ เรียนรู้วิธีเรียนและการนำไปใช้ 3) ในมุมมองด้านการเมืองระบอบประชาธิปไตย สังคมแห่งการเรียนรู้คือ การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม และได้รับโอกาสการเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยทำให้เป็นผู้มีความพึงพอใจในตนเอง และในขณะเดียวกันก็ยอมรับฟังและพร้อมที่จะเรียนรู้จากผู้อื่นด้วย กล่าวโดยสรุป สังคมแห่งการเรียนรู้ คือ สังคมที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่ใช้ความรู้เป็นฐาน กระตุ้นให้สมาชิกในสังคมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในสังคมและกับสังคมอื่น ๆ โดยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ทิศทางการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้คือ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

1. ความชัดเจนของเจตจำนงทางการเมืองและสังคม การพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เริ่มต้นต้องเกิดจากความเชื่อว่าสังคมต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีกว่า และเจตนารมณ์นี้จะเป็นตัวจุดประกายให้เกิดการสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม
2. แผนยุทธศาสตร์ กลุ่มผู้รับผิดชอบซึ่งประกอบด้วยผู้นำทางสังคม ผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแนวปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาไว้ในระบบคุณภาพของอุดมศึกษา คุณภาพชีวิตของประชาชนและบริการสังคมที่ดี
3. การสนับสนุนการเงินและการลงทุน เป็นเงื่อนไขอีกประการหนึ่งสำหรับการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยก่อนการปฏิบัติต้องมีการกำหนดตัววัดหลักที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ และระบุค่าเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อเป็นการประกันว่าจะได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยผ่านการเก็บภาษีที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน และโดยการระดมทุนสาธารณะระดับชาติและระดับนานาชาติ
4. การจัดตั้งองค์กรที่พัฒนาองค์ความรู้ จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำหากต้องการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ องค์กรเหล่านี้อาจเป็นมูลนิธิทางเทคนิควิทยา ศูนย์หรือสถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัย เป็นต้น องค์กรเหล่านี้จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลากหลาย เช่น การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างความ

ร่วมมือระหว่างวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ให้เข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่ได้ การดึงดูดและเก็บความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน เป็นต้น

5. การอยู่ร่วมกันได้ของประชากรที่มาจากภูมิหลังหลากหลาย เมื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ สามารถดึงเอาคนเก่งจากภูมิหลังหลากหลายมาอยู่ร่วมกัน โดยคนที่มีความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้จะพอใจที่จะอยู่ในเมืองที่มีลักษณะหลากหลาย อดทนต่อความแตกต่างและเปิดกว้าง เพราะบรรยากาศดังกล่าวกระตุ้นการคิดข้ามสายและการคิดนอกกรอบ และสนับสนุนการไหลของความรู้ โดยเมื่อมองย้อนหลังถึงการเกิดของสังคมแห่งการเรียนรู้ของเมืองต่าง ๆ พบว่า ลักษณะหนึ่งที่มีร่วมกันคือ การมีเจตคติเชิงบวกต่อการอพยพของคนเมืองแห่งความรู้จะมีวิธีรับฟังและค้นหาวิธีสนับสนุน ความแตกต่างระหว่างภูมิหลัง ความเห็น วัฒนธรรม และประสบการณ์ของประชาชนซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการให้ความคิดและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเมือง

6. การมีเว็บไซต์ของเมือง การพัฒนาเว็บไซต์ของหน่วยต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในสังคม โดยประชาชนจะสามารถค้นหาข้อมูลและรับสารสนเทศต่าง ๆ เข้าถึงข่าวสารของชุมชนอื่น ๆ ได้โดยสะดวก คุณภาพของเว็บไซต์สะท้อนให้เห็นได้จาก 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก มีทางเข้าใหญ่ 1 ทาง แทนที่จะมีหลายช่องทาง ลักษณะที่สอง หน้าของเว็บไซต์ดูทันสมัย ตอบสนองต่อการใช้ครบทุกเกณฑ์ และลักษณะที่สาม มีการนำเสนอบริการที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

7. การสร้างคุณค่าให้ประชาชน ลักษณะเบื้องต้นที่จำเป็นของการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จอย่างหนึ่ง คือ การเปิดโอกาสในการสร้างคุณค่าให้กับประชาชน เช่น การเปิดพื้นที่ให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างเว็บไซต์ขนาดใหญ่คุณภาพสูง และมีลักษณะโดดเด่นด้านการดูดซับความรู้ การกระจายความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลในการเร่งให้สังคมพัฒนาการเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น

8. การขับเคลื่อนนวัตกรรมสังคม คือ ระบบที่สามารถจุดประกาย ผลิต กระตุ้นการเติบโตและเร่งการตอบสนองต่อนวัตกรรมของสังคม ระบบนี้ค่อนข้างซับซ้อนเพราะจะครอบคลุมไปถึงบุคคล ความสัมพันธ์ ค่านิยม กระบวนการ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัตถุและเงิน ตัวอย่างของการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม ได้แก่ ห้องสมุด ร้านกาแฟ ตลาดหุ้น ศาลาประชาคม มหาวิทยาลัย และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มิใช่ทุกโครงสร้างจะมีบทบาทเหมือนกันในการขับเคลื่อนนวัตกรรมสังคม แต่การผสมผสานการทำงานกันระหว่างโครงสร้างต่าง ๆ จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นเอกลักษณ์ประชาชนในสังคมว่าจะได้รับสิทธิดังต่อไปนี้

1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยสังคมต้องมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงสำหรับประชาชนทุกคน

2) สิทธิในสารสนเทศ หมายถึง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต้องสะดวก เข้าถึงได้ง่าย สมบูรณ์ หลากหลาย ทันสมัย และประกันความโปร่งใส

3) สิทธิในการศึกษาและฝึกอบรม หมายถึงว่าประชาชนทุกคนจะต้องได้รับสิทธิในการศึกษา อบรมเพื่อจะได้ใช้บริการและเข้าถึงองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารและ สารสนเทศ

4) สิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้การตัดสินใจที่เกี่ยวกับการ บริหารจัดการสาธารณะที่โปร่งใสในทุกๆระดับ ระบบการบริหารจะต้องทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม

ความคาดหวังเกี่ยวกับการเตรียมตัวที่จะอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้จะต้องมีการแสวงหาความรู้ ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตัวเอง ต้องมีการพัฒนาแบบแผนความคิดของตนเองอยู่เสมอ มีความ ยืดหยุ่น ปรับวิธีคิด และวิถีปฏิบัติได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ มีการเรียนรู้ร่วมกันของ ทีมของสมาชิกในองค์กร มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงาน เรียนรู้ให้เข้าใจและตระหนักใน ความสำคัญของการปรับเปลี่ยนองค์กร ฝึกการทำงานกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนมีการสร้าง เครือข่ายและมีสัมพันธภาพกับชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุบล เลี้ยววาริณ (2554) ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูใน ศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู ใน 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านสมรรถนะของครู และ ด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของครูอายุงานมาก และครูอายุงานน้อยที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครู ใน 4 ด้าน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ได้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู 1) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู คาดหวังในเรื่องความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ การยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ การมีความรักใน วิชาชีพ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การเปิดใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน 2) ด้านจรรยาบรรณและ มาตรฐานวิชาชีพครูคาดหวังในให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับ ผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ และมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ 3) ด้าน สมรรถนะครู ครูคาดหวังในความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อน และหลังการใช้หลักสูตร สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับการ เรียนรู้ของผู้เรียน สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพแห่งตน สามารถวัดและ ประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน มีความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน สามารถจัดทำแผนการเรียน และสามารถจัดการ

เรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ และ 4) ด้านการเตรียมตัวที่จะอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้คาดหวังในเรื่อง การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตัวเองให้เป็นผู้รอบรู้ ส่วนผลการเปรียบเทียบความ คาดหวังระหว่างครูที่มีอายุงานมากและครูที่มีอายุงานน้อยพบว่า ครูที่มีอายุงานน้อยมีความคาดหวังต่อ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูทั้ง 4 ด้าน คือ การปฏิบัติงานในหน้าที่ จรรยาบรรณและ มาตรฐานวิชาชีพครู สมรรถนะของครู และการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ สูงกว่าครูที่มีอายุ งานมาก

นพพร ชลารักษ์ (2558) ได้นำเสนอเกี่ยวกับเรื่อง บทบาทของครูกับการเรียนการสอนใน ศตวรรษที่ 21 ความว่า การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบ การศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ด้วย เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้ (Literacy) เท่านั้น แต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจ ไปพร้อมกัน กล่าวคือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) อีกต่อไป แต่ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผล ได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่ต้องแสวงหาความรู้ไป พร้อมๆ กันกับผู้เรียนในขณะเดียวกัน

ฤตินันท์ สมุทรทัย (2556) ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู สำหรับศตวรรษที่ 21 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักสูตรการผลิตครูที่ ใช้ในปัจจุบันของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับแนวคิดหลักสูตรสำหรับอนาคตที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ประชากรที่ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารคณะฯ และนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตรการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2555 แนวคิดที่นำมาใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ได้แก่ แนวคิดหลักสูตรการผลิตครูสำหรับอนาคตของเซอร์ไมเคิล บาร์เบอร์ E (K + T + L) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 แนวคิดสมรรถนะหลัก (Competency) ของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวคิดสมรรถนะครูไทยที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ แนวคิดจากกรอบมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา และแนวคิด หลักสูตรการผลิตครูในปัจจุบันของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แล้วสังเคราะห์เป็นแนวคิด หลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 พัฒนาและทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษา เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ใน 4 กระบวนวิชา และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ แจกแจงนับความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) ผลการ สังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวกับการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรการผลิต ครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ควรมี 5 องค์ประกอบคือ 1) ความสามารถพื้นฐานทางจริยธรรม (Ethical Underpinning) 2) ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต (Knowledge) 3) ความสามารถในการคิด (Thinking) 4) ความสามารถในการนำตนเอง (Leadership) และ 5) สมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบ วิชาชีพครู (Competency) โดยเขียนในรูปของสมการได้ว่า Well-educatedness = E (K + T + L + C) และจากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักสูตรการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ใช้ในปัจจุบันกับแนวคิดองค์ประกอบของหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่

21 พบว่ามีความสอดคล้องกัน แต่ในการนำแนวคิดหลักสูตรไปปฏิบัติยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบในทุกวิชาของหลักสูตร (2) ผลการนำแนวคิดหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ไปพัฒนาและทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาแล้วพบว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามองค์ประกอบของหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี (3) ผลการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้ข้อเสนอดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู เช่น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรเข้ารับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้จากการวิจัยครั้งนี้โดยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพครูให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู ได้แก่ 2.1 คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตครูโดยตรง ควรกำหนดเป้าหมายของการผลิตครูและกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของบัณฑิตครูโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต รวมทั้งการสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ตรงกันให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 2.2 สาขาวิชาต่าง ๆ ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรของสาขาวิชาควรทำความเข้าใจในเป้าหมายการผลิตครูและคุณลักษณะของบัณฑิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ 2.3 อาจารย์ผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะครูเพื่อศิษย์ไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” เช่นการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PBL หรือ RBL ฯลฯ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ

- 1) นักศึกษาวิชาชีพรู คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 564 คน
- 2) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาวิชาชีพรู คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 564 คน
- 3) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาชีพรู คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 564 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ

- 1) นักศึกษาวิชาชีพรู ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน
- 2) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาวิชาชีพรู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน
- 3) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาชีพรู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 234 คน

ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ไพศาล วรคำ, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบประเมินตนเอง เรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของ นักศึกษาวิชาชีพครู มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของนักศึกษาวิชาชีพครู ตอนที่ 2 การ ประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้าน จริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้าน จรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

ฉบับที่ 2 แบบประเมินสำหรับครูพี่เลี้ยง เรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของครูพี่เลี้ยง ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้าน จริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้าน จรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

ฉบับที่ 3 แบบประเมินสำหรับอาจารย์นิเทศ เรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูใน ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของอาจารย์นิเทศ ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการ ทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อ การจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อ เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. กำหนดกรอบโครงสร้างของสิ่งที่จะศึกษาในแบบประเมินแต่ละฉบับ
4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ ซึ่งมีดำเนินการสร้างดังนี้

4.1 สร้างข้อคำถามของแบบประเมินให้ครอบคลุมกับกรอบโครงสร้างของสิ่ง ที่ศึกษา

4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) อาจารย์ ดร.อพันธ์ พิสุทธิพร อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและประเมินผล

2) อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวิจัยและประเมินผล

3) อาจารย์ ดร.อัจฉริยา พรหมท้าว อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวิจัยและประเมินผล

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับโครงสร้างของทฤษฎี ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษาในข้อคำถาม จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ถ้าข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จะคัดเลือกไว้ใช้ถ้าต่ำกว่าจะตัดทิ้ง แล้วสร้างใหม่ให้ครบตามโครงสร้าง

4.3 นำแบบประเมินที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4.4 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

4.5 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ค่า การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) ซึ่งคำนวณได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

4.6 นำแบบประเมินที่ได้จากการวิเคราะห์เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรี จำนวน 234 คน ที่มาร่วมงานสัมมนา กลางภาคเรียน เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยนักศึกษาสาขาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ ที่เรียนรายวิชาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูพี่เลี้ยง จำนวน 234 คน และอาจารย์นิเทศ จำนวน 234 คน ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยรวบรวมแบบประเมินจากนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีการกำหนดคะแนนและแปลความหมายไว้ดังนี้

1.1 กำหนดความหมายของคะแนนของตัวเลือกแบบประเมินแต่ละข้อกำหนดดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

1.2 เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยจากข้อคำถามจากแบบประเมิน แปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์สรุป (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

3. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) เป็นการหาค่ากลางจากการนำข้อมูลทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล บางทีเรียกค่าเฉลี่ยว่า ตัวกลางเลขคณิต (arithmetic mean) การหาค่าเฉลี่ยเหมาะสมสำหรับข้อมูลที่วัดในระดับอันดับขึ้นไป และมีการแจกแจงเป็นปกติหรือใกล้เคียงกับปกติ สูตรการหาค่าเฉลี่ยมีดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2559)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ เป็นค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
 X_i เป็นผลรวมของคะแนนทุกตัวในกลุ่ม
 n เป็นจำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่เบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ที่พิจารณาจากค่ารากที่สองของกำลังสองเฉลี่ย (root mean square) ซึ่งคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้ (ไพศาล วรคำ, 2559)

$$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ s เป็นส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
 $\bar{X}$ เป็นค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
 X_i เป็นคะแนนของคนที่ i
 n เป็นจำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือตัวชี้วัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) (ไพศาล วรคำ, 2559)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC เป็นดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ เป็นคะแนนระดับความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ประเมินในแต่ละข้อ
 n เป็นจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความสอดคล้องในข้อนั้น

2.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ จากการวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
K	แทน	จำนวนข้อสอบของแบบสอบถวม
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อ
S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) ซึ่งคำนวณได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2559 : 303)

$$r_{xy'} = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	$r_{xy'}$	เป็นดัชนีอำนาจจำแนก
	X	เป็นคะแนนรายข้อ
	Y'	เป็นคะแนนรวมที่หักคะแนนข้อนั้นออกแล้ว $Y' = Y - X$
		เมื่อ Y เป็นคะแนนรวม
	n	เป็นจำนวนผู้ตอบแบบสอบถวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการสื่อความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

α แทน ค่าความเชื่อมั่น

r_{xy} แทน ดัชนีอำนาจจำแนก

t แทน ด้านของคุณลักษณะ

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมิน เรื่อง คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายด้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1. ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู	4.50	0.125	มาก
2. การพัฒนาตนเอง	4.52	0.067	มากที่สุด
3. การทำงานเป็นทีม	4.78	0.021	มากที่สุด
4. จริยธรรม	4.80	0.038	มากที่สุด
5. การพัฒนาผู้เรียน	4.65	0.060	มากที่สุด
6. ภาวะผู้นำ	4.75	0.049	มากที่สุด
7. ความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.52	0.048	มากที่สุด
8. จรรยาบรรณครู	4.79	0.064	มากที่สุด
9. มาตรฐานวิชาชีพครู	4.70	0.066	มากที่สุด
รวม	4.69	0.118	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.038 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.125 อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.117 อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง

รายด้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1. ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู	4.76	0.074	มากที่สุด
2. การพัฒนาตนเอง	4.75	0.011	มากที่สุด
3. การทำงานเป็นทีม	4.78	0.033	มากที่สุด
4. จริยธรรม	4.84	0.023	มากที่สุด
5. การพัฒนาผู้เรียน	4.80	0.034	มากที่สุด
6. ภาวะผู้นำ	4.76	0.035	มากที่สุด
7. ความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.68	0.006	มากที่สุด
8. จรรยาบรรณครู	4.82	0.038	มากที่สุด
9. มาตรฐานวิชาชีพครู	4.77	0.068	มากที่สุด
รวม	4.78	0.057	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.023 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.006 อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 4.78 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.057 อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์นิเทศ ประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 3 คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์นิเทศ

รายด้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1. ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู	4.71	0.054	มากที่สุด
2. การพัฒนาตนเอง	4.70	0.020	มากที่สุด
3. การทำงานเป็นทีม	4.79	0.018	มากที่สุด
4. จริยธรรม	4.82	0.004	มากที่สุด
5. การพัฒนาผู้เรียน	4.74	0.027	มากที่สุด
6. ภาวะผู้นำ	4.74	0.024	มากที่สุด
7. ความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.69	0.012	มากที่สุด
8. จรรยาบรรณครู	4.78	0.028	มากที่สุด
9. มาตรฐานวิชาชีพครู	4.77	0.033	มากที่สุด
รวม	4.76	0.044	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์นิเทศ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.004 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.012 อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 4.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.045 อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุดเท่ากับ 4.78 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.057 รองลงมาคือ อาจารย์นิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.045 และนักศึกษาวิชาชีพรูมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำที่สุด เท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.117

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างนักศึกษาวิชาชีพรู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of variance test) ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of variance test)

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
t1	1.269	2	261	.283
t2	.323	2	261	.724
t3	.448	2	261	.640
t4	.651	2	261	.522
t5	.407	2	261	.666
t6	.045	2	261	.956
t7	1.195	2	261	.304
t8	.976	2	261	.378
t9	.591	2	261	.555

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบ Homogeneity of variances พบว่า ค่าสถิติของ Levene ทุกด้าน มีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบ ($\alpha=.05$) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเท่ากัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASarakham UNIVERSITY

4.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
t1	Between Groups	2.695	2	1.348	3.570	.030
	Within Groups	98.531	261	.378		
	Total	101.226	263			
t2	Between Groups	2.638	2	1.319	3.691	.026
	Within Groups	93.270	261	.357		
	Total	95.908	263			
t3	Between Groups	.040	2	.020	.062	.939
	Within Groups	83.108	261	.318		
	Total	83.148	263			

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
t4	Between Groups	.047	2	.024	.083	.920
	Within Groups	74.119	261	.284		
	Total	74.167	263			
t5	Between Groups	.320	2	.160	.496	.609
	Within Groups	84.176	261	.323		
	Total	84.496	263			
t6	Between Groups	.093	2	.046	.130	.878
	Within Groups	93.406	261	.358		
	Total	93.499	263			
t7	Between Groups	.835	2	.418	1.012	.365
	Within Groups	107.747	261	.413		
	Total	108.582	263			
t8	Between Groups	.320	2	.160	.521	.595
	Within Groups	80.179	261	.307		
	Total	80.499	263			
t9	Between Groups	.153	2	.077	.228	.796
	Within Groups	87.815	261	.336		
	Total	87.969	263			

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ ANOVA พบว่า ค่า Sig. ของด้านที่ 1 และ 2 มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ $\alpha=.05$ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 2 คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.3 ผลการเปรียบเทียบพหุ (Multiple Comparisons) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ Turkey และ Scheffe' ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของด้านที่ 1 และ 2

Multiple Comparisons						
Dependent Variable	(I) g	(J) g	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	
t1	Tukey HSD	1	2	-.23864*	.09263	.028
			3	-.17614	.09263	.140
		2	1	.23864*	.09263	.028
			3	.06250	.09263	.778
		3	1	.17614	.09263	.140
			2	-.06250	.09263	.778
	Scheffe	1	2	-.23864*	.09263	.038
			3	-.17614	.09263	.166
		2	1	.23864*	.09263	.038
			3	.06250	.09263	.797
		3	1	.17614	.09263	.166
			2	-.06250	.09263	.797
t2	Tukey HSD	1	2	-.23295*	.09012	.028
			3	-.18182	.09012	.110
		2	1	.23295*	.09012	.028
			3	.05114	.09012	.838
		3	1	.18182	.09012	.110
			2	-.05114	.09012	.838
	Scheffe	1	2	-.23295*	.09012	.037
			3	-.18182	.09012	.133
		2	1	.23295*	.09012	.037
			3	.05114	.09012	.851
		3	1	.18182	.09012	.133
			2	-.05114	.09012	.851

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบพหุในกรณีที่มีความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากันโดยใช้การทดสอบของ Tukey และ Scheffe' พบว่า ด้านที่ 1 ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู และ ด้านที่ 2 การพัฒนาตนเอง ของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครู ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คณะผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดในบทนี้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ในด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

สรุปผล

คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครูศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ

1.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์นิเทศ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุด รองลงมาคือ อาจารย์นิเทศ และนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ พบว่า ด้านที่ 1 ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู และด้านที่ 2 การพัฒนาตนเอง ของนักศึกษาวิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น มีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายดังนี้

1. คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ของครูพี่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุด รองลงมาคือ อาจารย์นิเทศ และนักศึกษาครูมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นแล้วว่านักศึกษาวิชาชีพครูปฏิบัติงานในหน้าที่ทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครูในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งด้านจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยในด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศมีความคิดเห็นว่ นักศึกษาวิชาชีพครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครูมากที่สุด ในด้านการพัฒนาตนเอง ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนและพัฒนางานมากที่สุด ในด้านการทำงานเป็นทีม ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีในการร่วมงานกับผู้อื่นมากที่สุด ในด้านจริยธรรม ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีความรักในวิชาชีพมากที่สุด ในด้านการพัฒนาผู้เรียน ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีการยอมรับปรับเปลี่ยนบทบาทและการทำงานเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด ในด้านภาวะผู้นำ ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีการเปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ในด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีการประสานชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถานศึกษามากที่สุด ในด้านจรรยาบรรณครู ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจมากที่สุด และในด้านมาตรฐานวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเล็งเห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มีปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มากที่สุด โดยทุกด้านดังกล่าวครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศคาดหวังว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ต้องปฏิบัติในระดับที่มากจะมีส่วนช่วยให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูประสบความสำเร็จสมกับการเป็นครูปฏิบัติงานในหน้าที่ยุคใหม่อันเป็นที่คาดหวังของสังคมในการพัฒนาเยาวชนของประเทศในอนาคต ซึ่งผลจากการวิจัยนี้เป็นไปในทิศทางการศึกษาในต่างประเทศของ Ujlakyné Szűcs Éva (2009) และ Ingrid Veira (2010 อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2554) ที่ศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของครูในศตวรรษนี้ต้องปรับเปลี่ยนไป ครูต้องมีความรู้และมีการสอนอย่างมีคุณภาพ ต้องรู้ความต้องการของผู้เรียน ครูต้องรู้จักการแสวงหาความรู้ รู้จักเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ และครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้เรียนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ครูต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม ในเรื่องของการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส่วนด้านจรรยาบรรณ ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศคาดหวังว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค ไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภาได้กำหนดไว้ในจรรยาบรรณครู คือ ครูต้องมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คือ ครูต้องรัก ศรัทธา ชื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ ครูต้องมีจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ คือ ครูต้องรัก เมตตา แก่ศิษย์ ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ แก่ศิษย์ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ส่วนในด้านมาตรฐานวิชาชีพครู ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศคาดหวังว่านักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานวิชาชีพครู ที่คุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไว้ 12 มาตรฐาน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543) เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครูเป็นไปในทิศทางเดียวกันไว้ โดยในมาตรฐานที่ 3 กล่าวถึงความมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ คือ การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ ซึ่งถ้าผู้ประกอบวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ได้ประพฤติปฏิบัติตามความคาดหวังของครูปัจจุบันย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพประชากรในอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างนักศึกษา ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ พบว่า ด้านที่ 1 ความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ของนักศึกษาวิชาชีพครูและครูที่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ครูที่เลี้ยงซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่านักศึกษาวิชาชีพครู ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในเรื่องความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและประกอบการทางการศึกษา และการติดตามประเมินผลการเรียนการสอน มากกว่านักศึกษาวิชาชีพครู ส่วนด้านที่ 2 การพัฒนาตนเอง ของนักศึกษาวิชาชีพครูและครูที่เลี้ยง มีค่าเฉลี่ยต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ ๆ ทางวิชาการ

และวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนและพัฒนางาน การให้คำปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์วิชาชีพแก่ผู้อื่นและผู้ร่วมงาน ของนักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับการพัฒนา มากยิ่งขึ้น ซึ่งคุณลักษณะของความเป็นครูด้านการพัฒนาตนเองนี้สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็น คุณลักษณะเบื้องต้นที่นักศึกษาวิชาชีพครูพึงมี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ และผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการ ผลิตครู ควรตระหนักในความสำคัญดังกล่าว โดยจัดการฝึกอบรม หรือให้ความรู้แก่นักศึกษาวิชาชีพครู ที่จะเข้าสู่วิชาชีพในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความคาดหวังกับผู้ประกอบวิชาชีพครู ครูเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่ม ผู้ปกครอง และนักเรียน ที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูเพื่อได้ผลในภาพรวมที่ สามารถใช้ข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มีความทันสมัยและตรงกับ ความต้องการของสังคมมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้/
คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
ครูในศตวรรษที่ 21. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 12 สิงหาคม พ.ศ. 2560. เข้าถึงได้จาก
<http://www.siga.or.th/#!eduworkshop3/c1tow>
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2540). เพลิน เล่นเรียน. กรุงเทพฯ: โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย.
- โณทัย อุดมบุญญาภาพ. (2550). **คุณลักษณะครูรุ่นใหม่กับการปฏิรูปหลักสูตรผลิตครูในศตวรรษ 21.**
วันที่ค้นข้อมูล 2 ธันวาคม พ.ศ. 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.thatpanom.com>
- นพพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. ปีที่ 9 (1). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 12 สิงหาคม พ.ศ. 2560. เข้าถึงได้จาก
<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B9>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยทางการวัดและประเมินผล.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
_____. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พทฤธี ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2554). รายงานการวิจัย เรื่อง ภาวะวิกฤตและยุทธศาสตร์การพัฒนา
คณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่
9 – 10 (พ.ศ. 2545 – 2554). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พินสุดา สิริธรรังศรี. (2556). “การจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ ญี่ปุ่นและนิวซีแลนด์” ใน
รายงานการวิจัยเรื่อง **รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และคณะ. (2555). “สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง.”
ในไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (บรรณาธิการ). **เพื่อความ เป็นเลิศของการครุศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพศาล วรคำ. (2559). **การวิจัยทางการศึกษา.** มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ-
มหาสารคาม.
- ฝ่ายพัฒนานักศึกษา คณะครุศาสตร์. (2560). ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์.
- ฤตินันท์ สมุทรทัย. (2556). การวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุทธการเปลี่ยน ‘ครูเฉย’ สู่วุฒิกศตวรรษที่ 21. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 12 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก
<http://seminar.qlf.or.th/Seminar/Topic/29>

- วัชรินทร์ โพธิ์เงิน, พรจิต ประทุมสุวรรณ และสันติ หุตะมาน. (2560). การจัดการเรียนการสอนแบบ
โครงการเป็นฐาน. วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤศจิกายน 2560, เข้าถึงได้จาก
<http://www.fte.kmutnb.ac.th/km/project-based%20learning.pdf>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2535). **ประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). Teacher Watch. นครปฐม,
สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา.
_____. (2553). แบบประเมินสมรรถนะของครู.
นครปฐม, สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงาน ก.พ. (2548). คู่มือสมรรถนะราชการพลเรือนไทย. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือครูมืออาชีพและครูผู้ช่วย. แหล่งเรียนรู้
พัฒนาศักยภาพความเป็นครู. จรรยาบรรณวิชาชีพครู. บ้านสอบครู (2554).
วันที่ค้นข้อมูล 3 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก [http://www.sobkroo.com/detail_](http://www.sobkroo.com/detail_room_index.php?nid=92)
[room_index.php?nid=92](http://www.sobkroo.com/detail_room_index.php?nid=92)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. วันที่ค้นข้อมูล 1 พฤศจิกายน 2560. เข้าถึงได้จาก
https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศใน
ช่วงการปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 – 2561. กรุงเทพฯ: พริกหวาน
กราฟฟิค, 2554.
- หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2554). **บทที่ 7 จรรยาบรรณครู**. วันที่ค้นข้อมูล
3 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://e-book.ram.edu/e-book/c/CU503/CU503-7.pdf>
- อุบล เลี้ยววาริณ. (2554). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคาด
หวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- OECD. (2012). *PISA 2012 Results in Focus*. (2017, November 23). Retrieved from
<http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results.htm>.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินตนเอง

เรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู ระหว่างนักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของนักศึกษาวิชาชีพครู ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามชุดนี้ตามความเป็นจริงของท่าน และขอกรุณาตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ คำตอบของท่านจะนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่แสดงผลรายบุคคล และจะไม่มีการระบุชื่อใดๆ ต่อตัวท่านหรือหน่วยงาน

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของนักศึกษาวิชาชีพครู

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. สาขาวิชา.....

ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21

โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู					
1	ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู					
2	การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน					
3	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและประกอบการทางการศึกษา					
4	การติดตามประเมินผลการเรียนการสอน					
	ด้านการพัฒนาตนเอง					
5	การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ					
6	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนและพัฒนางาน					
7	การให้คำปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์วิชาชีพแก่ผู้อื่นและผู้ร่วมงาน					
	ด้านการทำงานเป็นทีม					
8	การมีสัมพันธภาพที่ดีในการร่วมงานกับผู้อื่น					
9	การยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์					
	ด้านจริยธรรม					
10	การมีความรักในวิชาชีพ					
11	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนด้านการแต่งกาย					
12	การมีความเป็นมิตรต่อผู้เรียน					
13	การคิดเชิงบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน					

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านการพัฒนาผู้เรียน					
14	การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียน					
15	การจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนดูแลตนเองในสังคมปัจจุบันได้ อย่างมีความสุข					
16	การเสริมสร้างความภูมิใจในความเป็นไทยแก่ผู้เรียน					
17	การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของผู้เรียนกับการ จัดการเรียนรู้					
18	การประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้านและเป็นธรรม					
19	การยอมรับปรับเปลี่ยนบทบาทและการทำงานเพื่อเอื้อต่อการ พัฒนาผู้เรียน					
20	การสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้เรียน					
	ด้านภาวะผู้นำ					
21	การให้ความสำคัญกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน					
22	การเปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง					
23	การยอมรับทัศนะหลากหลายของผู้อื่น					
24	การให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน					
25	การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมมือในการพัฒนา					
	ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้					
26	การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน					
27	การประสานชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถานศึกษา					
	จรรยาบรรณครู					
28	มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและ วิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง					
29	รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์					
30	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วย ความบริสุทธิ์ใจ					
31	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ					
32	ไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ					

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
33	ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ					
34	ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ					
35	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
	มาตรฐานวิชาชีพครู					
36	ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู					
37	ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน					
38	มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ					
39	พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง					
40	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ					
41	จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน					
42	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ					
43	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน					
44	ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์					
45	ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์					
46	แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา					
47	สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์					

ขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบประเมินสำหรับครูพี่เลี้ยง

เรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู ระหว่างนักศึกษาวิชาชีพรู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของครูพี่เลี้ยง ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพรู

3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามชุดนี้ตามความเป็นจริงของท่าน และขอกรุณาตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ คำตอบของท่านจะนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่แสดงผลรายบุคคล และจะไม่มีการระบุชื่อใดๆ ต่อตัวท่านหรือหน่วยงาน

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูที่เลี้ยง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. ท่านเป็นครูที่เลี้ยง สาขาวิชา.....

3. ประสบการณ์ในการเป็นครูที่เลี้ยงในสาขาวิชาของท่าน

1-3 ปี 4-6 ปี

7-9 ปี 10 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21

โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู					
1	ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู					
2	การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน					
3	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและประกอบการทางการศึกษา					
4	การติดตามประเมินผลการเรียนการสอน					
	ด้านการพัฒนาตนเอง					
5	การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ					
6	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนและพัฒนางาน					
7	การให้คำปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์วิชาชีพแก่ผู้อื่นและผู้ร่วมงาน					
	ด้านการทำงานเป็นทีม					
8	การมีสัมพันธภาพที่ดีในการร่วมงานกับผู้อื่น					
9	การยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์					

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านจริยธรรม					
10	การมีความรักในวิชาชีพ					
11	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนด้านการแต่งกาย					
12	การมีความเป็นมิตรต่อผู้เรียน					
13	การคิดเชิงบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน					
	ด้านการพัฒนาผู้เรียน					
14	การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียน					
15	การจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนดูแลตนเองในสังคมปัจจุบันได้ อย่างมีความสุข					
16	การเสริมสร้างความภูมิใจในความเป็นไทยแก่ผู้เรียน					
17	การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของผู้เรียนกับการ จัดการเรียนรู้					
18	การประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้านและเป็นธรรม					
19	การยอมรับปรับเปลี่ยนบทบาทและการทำงานเพื่อเอื้อต่อการ พัฒนาผู้เรียน					
20	การสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้เรียน					
	ด้านภาวะผู้นำ					
21	การให้ความสำคัญกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน					
22	การเปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง					
23	การยอมรับทัศนะหลากหลายของผู้อื่น					
24	การให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน					
25	การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมมือในการพัฒนา					
	ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้					
26	การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน					
27	การประสานชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถานศึกษา					
	จรรยาบรรณครู					
28	มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและ วิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง					
29	รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์					

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
30	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ					
31	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ					
32	ไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ					
33	ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ					
34	ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ					
35	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
	มาตรฐานวิชาชีพครู					
36	ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู					
37	ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน					
38	มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ					
39	พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง					
40	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ					
41	จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน					
42	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ					
43	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน					
44	ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์					
45	ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์					
46	แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา					
47	สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์					

ขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบประเมินสำหรับอาจารย์นิเทศ

เรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู ระหว่างนักศึกษาวิชาชีพรู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของอาจารย์นิเทศ ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพรู แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านจรรยาบรรณครู และด้านมาตรฐานวิชาชีพรู

3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามชุดนี้ตามความเป็นจริงของท่าน และขอกรุณาตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ คำตอบของท่านจะนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่แสดงผลรายบุคคล และจะไม่มีการเผยแพร่ใดๆ ต่อตัวท่านหรือหน่วยงาน

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของอาจารย์นิเทศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. ท่านเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาวิชาวิชาชีพครู สาขาวิชา.....

3. ประสบการณ์ในการนิเทศนักศึกษาวิชาวิชาชีพครูของท่าน

1-3 ปี 4-6 ปี

7-9 ปี 10 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21

โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู					
1	ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู					
2	การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน					
3	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและประกอบการทางการศึกษา					
4	การติดตามประเมินผลการเรียนการสอน					
	ด้านการพัฒนาตนเอง					
5	การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ					
6	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนและพัฒนางาน					
7	การให้คำปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์วิชาชีพแก่ผู้อื่นและผู้ร่วมงาน					
	ด้านการทำงานเป็นทีม					
8	การมีสัมพันธภาพที่ดีในการร่วมงานกับผู้อื่น					
9	การยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์					

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านจริยธรรม					
10	การมีความรักในวิชาชีพ					
11	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนด้านการแต่งกาย					
12	การมีความเป็นมิตรต่อผู้เรียน					
13	การคิดเชิงบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน					
	ด้านการพัฒนาผู้เรียน					
14	การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียน					
15	การจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนดูแลตนเองในสังคมปัจจุบันได้ อย่างมีความสุข					
16	การเสริมสร้างความภูมิใจในความเป็นไทยแก่ผู้เรียน					
17	การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของผู้เรียนกับการ จัดการเรียนรู้					
18	การประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้านและเป็นธรรม					
19	การยอมรับปรับเปลี่ยนบทบาทและการทำงานเพื่อเอื้อต่อการ พัฒนาผู้เรียน					
20	การสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้เรียน					
	ด้านภาวะผู้นำ					
21	การให้ความสำคัญกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน					
22	การเปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง					
23	การยอมรับทัศนะหลากหลายของผู้อื่น					
24	การให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน					
25	การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมมือในการพัฒนา					
	ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้					
26	การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน					
27	การประสานชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถานศึกษา					
	จรรยาบรรณครู					
28	มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและ วิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง					
29	รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์					

ข้อ	ประเด็นประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
30	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ					
31	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ					
32	ไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ					
33	ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ					
34	ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ					
35	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
	มาตรฐานวิชาชีพครู					
36	ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู					
37	ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน					
38	มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ					
39	พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง					
40	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ					
41	จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน					
42	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ					
43	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน					
44	ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์					
45	ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์					
46	แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา					
47	สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์					

ขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับโครงสร้างของทฤษฎีของแบบประเมินสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	IOC
ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู				
1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	1.00
ด้านการพัฒนาตนเอง				
5	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	1.00
ด้านการทำงานเป็นทีม				
8	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	1.00
ด้านจริยธรรม				
10	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	+1	1.00
ด้านการพัฒนาผู้เรียน				
14	+1	+1	+1	1.00
15	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	1.00
ด้านภาวะผู้นำ				
21	+1	+1	+1	1.00
22	+1	+1	+1	1.00
23	+1	+1	+1	1.00
24	+1	+1	+1	1.00
25	+1	+1	+1	1.00

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	IOC
ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้				
26	+1	+1	+1	1.00
27	+1	+1	+1	1.00
จรรยาบรรณครู				
28	+1	+1	+1	1.00
29	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	1.00
31	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	1.00
34	+1	+1	+1	1.00
35	+1	+1	+1	1.00
มาตรฐานวิชาชีพครู				
36	+1	+1	+1	1.00
37	+1	+1	+1	1.00
38	+1	+1	+1	1.00
39	+1	+1	+1	1.00
40	+1	+1	+1	1.00
41	+1	+1	+1	1.00
42	+1	+1	+1	1.00
43	+1	+1	+1	1.00
44	+1	+1	+1	1.00
45	+1	+1	+1	1.00
46	+1	+1	+1	1.00
47	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับโครงสร้างของทฤษฎีของแบบประเมินสำหรับ
ครูพี่เลี้ยง

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	IOC
ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู				
1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	1.00
ด้านการพัฒนาตนเอง				
5	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	1.00
ด้านการทำงานเป็นทีม				
8	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	1.00
ด้านจริยธรรม				
10	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	+1	1.00
ด้านการพัฒนาผู้เรียน				
14	+1	+1	+1	1.00
15	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	1.00
ด้านภาวะผู้นำ				
21	+1	+1	+1	1.00
22	+1	+1	+1	1.00
23	+1	+1	+1	1.00
24	+1	+1	+1	1.00
25	+1	+1	+1	1.00

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	IOC
ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้				
26	+1	+1	+1	1.00
27	+1	+1	+1	1.00
จรรยาบรรณครู				
28	+1	+1	+1	1.00
29	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	1.00
31	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	1.00
34	+1	+1	+1	1.00
35	+1	+1	+1	1.00
มาตรฐานวิชาชีพครู				
36	+1	+1	+1	1.00
37	+1	+1	+1	1.00
38	+1	+1	+1	1.00
39	+1	+1	+1	1.00
40	+1	+1	+1	1.00
41	+1	+1	+1	1.00
42	+1	+1	+1	1.00
43	+1	+1	+1	1.00
44	+1	+1	+1	1.00
45	+1	+1	+1	1.00
46	+1	+1	+1	1.00
47	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 9 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับโครงสร้างของทฤษฎีของแบบประเมินสำหรับ
อาจารย์นิเทศ

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	IOC
ด้านความสำเร็จในการทำหน้าที่ความเป็นครู				
1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	1.00
ด้านการพัฒนาตนเอง				
5	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	1.00
ด้านการทำงานเป็นทีม				
8	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	1.00
ด้านจริยธรรม				
10	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	+1	1.00
ด้านการพัฒนาผู้เรียน				
14	+1	+1	+1	1.00
15	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	1.00
ด้านภาวะผู้นำ				
21	+1	+1	+1	1.00
22	+1	+1	+1	1.00
23	+1	+1	+1	1.00
24	+1	+1	+1	1.00
25	+1	+1	+1	1.00

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	IOC
ด้านความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้				
26	+1	+1	+1	1.00
27	+1	+1	+1	1.00
จรรยาบรรณครู				
28	+1	+1	+1	1.00
29	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	1.00
31	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	1.00
34	+1	+1	+1	1.00
35	+1	+1	+1	1.00
มาตรฐานวิชาชีพครู				
36	+1	+1	+1	1.00
37	+1	+1	+1	1.00
38	+1	+1	+1	1.00
39	+1	+1	+1	1.00
40	+1	+1	+1	1.00
41	+1	+1	+1	1.00
42	+1	+1	+1	1.00
43	+1	+1	+1	1.00
44	+1	+1	+1	1.00
45	+1	+1	+1	1.00
46	+1	+1	+1	1.00
47	+1	+1	+1	1.00

ประวัติของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวรัตติกาล สารกอง
ที่อยู่ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ระดับการศึกษา	ปร.ด. วิจัย วัฒนผล และสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ศษ.ม. การวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ป.บัณฑิต วิชาชีพอครุ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม ศษ.บ. การวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช วท.บ. วิทยาการคอมพิวเตอร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติของผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ	นางสาวธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน และประธานสาขาวิชาเคมี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ระดับการศึกษา	ค.ด. หลักสูตรและการเรียนการสอน ศษ.ม. วิทยาศาสตร์ศึกษา ศษ.บ. การมัธยมศึกษา (วิชาเอกเคมี-ชีววิทยา)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY